

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

Μέτρον τῆς ἀγαθότητος τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς εἶναι τὸ εἶδος τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια τρέφει τις πρὸς τὰ ζῶα. Ἀσφαλέστερος τούτου γνώμων, ὄντως, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ.

Χωρὶς νὰ ἐμμεϊνωμεν εἰς τὴν παρομοίωσιν σοφοῦ ἀνδρός, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία δὲν ὑπελείπετο τοῦ ὕψους τῆς εὐγενείας τῆς διανοίας του, τοῦ Οὐγκώ, ἀποκαλέσαντος τὰ ζῶα ταπεινοὺς τοῦ ἀνθρώπου ἀδελφούς, οὔτε νὰ ἐγγυηθῶμεν περὶ τῆς ἀκριθείας της, ἔχομεν πόρισμα ἀπὸ πασῶν τῶν ψυχολογικῶν μελετῶν ἐπὶ τῆς ἐγκληματικότητος, ὅτι ὅσοι ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας εὐρισκον ἠδονὴν εἰς τὸ νὰ καταβασανίζουσι καὶ καταταυραννοῦν τὰ ζῶα, οὗτοι ἀσφαλῶς πρόδουσαν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐγκληματικότητος ἐπὶ τῶν φονικῶν ἢ παντὸς εἶδους αἰμοδιψῶν ἀδικημάτων, ὅταν ἠνδρώθησαν. Ἡ κατὰ τῶν ταλαιπώρων ζῶων ἐγκληματικότης, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἔκφρασιν ταύτην, ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλεστέραν ἀσκησιν καὶ προπαιδείαν τῆς ψυχῆς διὰ τὸ ἐγκλημα κατὰ τῶν ἁμοίων.

Διότι ἀποδεικνύει ἡ εἰδεχθῆς τυραννία τῶν ζῶων κρᾶμα ἰσχυρὸν οὐδ' ἀδελφῶν ταπεινῶν αἰσθημάτων, τῆς σκληρότητος καὶ τῆς ἀνανδρίας.

Τὸ ζῶον ὑφίσταται ὅλα τοῦ ἀνθρώπου τὰ συναισθήματα· τοῦλάχιστον περὶ τοῦ ἄλλου τοῦ σωματικοῦ οὐδεὶς δύναται νὰ χωρήσῃ δισταγμὸς, ἀφοῦ ἀγωγοὶ τοῦ αἰσθήματος τούτου εἶναι τὰ νεῦρα. Αἰσθάνεται λοιπὸν τὸ ταλαιπώρον ζῶον, τὸ ἀδύνατον, τὸ ἀνυπεράσπιστον, μεθ' ὅλης τῆς ὀξύτητος τοὺς σωματικούς πόνους τῶν βρασπιστηρίων, μεθ' ὅσης ὁ ἄνθρωπος.

Ὅταν λοιπὸν βλέπετε ἐν παιδίῳ κατευφραϊνόμενον διὰ τῆς παιδείας τῶν μαρτυρίων τῶν ζῶων, ἄλλοτε τυφλῶνον πτηνὰ διὰ καρφίδας, ἄλλοτε λιθοβολοῦν μέχρι θανάτου γαλαξ ἢ κύνας, ἄλλοτε καίον διὰ πετρελαίου ζῶντας μῦς, δύνασθε ἀσφαλῶς νὰ σχηματίσητε περὶ τῆς ἐγκληματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ τούτου τὸ πλεον μαῦρον προγνωστικόν· ἂν δὲ τυχὸν ὁ κατόπιν βίος δὲν ἐπαληθεύσῃ τὴν διάγνωσιν ἡμῶν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀποδείξις ὅτι ἐπλανήθητε, ἀλλ' ὅτι δὲν παρουσιάσθησαν ἐπαρκῶς εὐμενεῖς ὄροι πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς ἐγκληματικῆς προδιαθέσεως.

Ἄλλὰ καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸν ποινικὸν νόμον καὶ τὸ κακουργοδοικεῖον, θὰ ἦναι πάντοτε σκληρὸς καὶ ἀναί-

σθητος· καὶ τὴν σκληρότητα ταύτην καὶ τὴν ἀναισθησίαν θὰ δοκιμάζωσι πάντες οἱ μεθ' ὧν ἀναστρέφεται, ἰδιαίτερον δὲ οἱ οἰκεῖοι, μεθ' ὧν βιοῖ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην.

Ἄλλ' εἶναι ἔμφυτος ἄρα γε ἡ πρὸς τὴν ἐκδήλωσιν τοιούτων θηριῶδων ἐνστικτῶν τάσις τοῦ παιδιοῦ; Ἀποτελεῖ τὸν κανόνα;

Τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἠδύνατο ἄλλοτε νὰ συνδέωνται ἢ μᾶλλον νὰ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς λύσεως ἄλλου περιμαχῆτου ζητήματος· ἂν ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται φύσει καλὸς ἢ φύσει κακός.

Σήμερον ὁμοῦ οὔτε θετικὴν γενικῶς, οὔτε ἀρνητικὴν γενικῶς ἐπιδέχεται τὴν λύσιν τὸ ἐρώτημα τοῦτο.

Ἡ κληρονομικότης διέπει καὶ ταῦτα τὰ ἔμφυτα αἰσθήματα· ἡ κληρονομικότης μεταβιβάζει, ὅπως τόσας ἄλλας ψυχικὰς ιδιότητας, καὶ τὴν σκληρότητα, τὸ αἰμοδιψές, τὴν θηριώδιαν, ἢ τὸ εὐσυμπαθητὸν καὶ τὸν πόνον πρὸς πάντα τὰ ὄντα, καὶ τὸν οἶκτον πρὸς πᾶν ὅ,τι πάσχει καὶ ἀλγεῖ.

Ἡ κληρονομικότης γεννᾷ τὰ αἰμοδιψῆ παιδία, ἀλλ' ἡ μίμησις ἢ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τὰ πολλαπλασιάζει.

Κατὰ τῶν δύο τούτων ἐχθρῶν τῶν ἀπαλῶν ψυχῶν, τῆς κληρονομικότητος καὶ τῆς μιμήσεως, ἐν καὶ μόνον ὑπάρχει φάρμακον, ἡ παιδαγωγία.

Αὕτη πρὸ παντὸς ἀπευθυνομένη εἰς τὴν ἀνδρικὴν ὑπερῆραντιαν τοῦ παιδιοῦ, τῆς ὁποίας τὰ σπέρματα ἐνυπάρχουσι ἀπὸ τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας, πρέπει ἐπιμύνης νὰ ἐξοικειώσῃ τοῦτο πρὸς τὴν ιδέαν ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλειτέρα ἀνανδρία καὶ ποταπότης ἀπὸ τὴν βάσανον τοῦ ἀδύνατου καὶ τοῦ ἀνυπερασπίστου ζωϊκοῦ πλάσματος, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μικρωτέρα καὶ ἀξία μείζονος περιφρονήσεως κατὰχρησις δυνάμεως. Ἀφυπνίζουσα δὲ ἡ παιδαγωγία τὸν ἔλεον, τὸ εὐσυμπαθητὸν τῆς παιδικῆς ψυχῆς, νὰ ἐξαίρη πρὸ ταύτης ὄχι μόνον τὰς ἀνεκφράστους ἀλγηδόνας τῶν τυραννομένων ζῶων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἠθικὰς αὐτῶν ὀδύνας. — Τὸ πτηνὸν τοῦ ὁποίου ἀφαιροῦν ἀπὸ τῆς φωλεᾶς τοὺς νεοσσούς ὑφίσταται ὅλον τὸ ἄλλος μητρός, ἀπὸ τῆς ἀγκάλης τῆς ὁποίας ἀποσποῦν πρὸς θάνατον τὰ τέκνα. Ὁ κύων ὁ πιστὸς τοῦ ἀνθρώπου σύντροφος, ἢ γαλῆ ἢ κατοικίδιος, εἰς τὰ ὅποια πολλακίς θηριώδη παιδία προσφέρουν τὸν βροχὸν θάνατον τῶν βρασπιστηρίων, ὑφίστανται ὄχι μόνον τὸ ἄλλος τὸ σωματικόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀδύνην τοῦ ἀφωσιωμένου οἰκέτου τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅταν ὁ διδάσκαλος κατορθώσῃ νὰ ἐμπνεύσῃ

εις τὸ παιδίον τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ζῶα, καὶ τὸν οἶκτον καὶ τὴν ἀγανάκτησιν, ὅταν βλέπῃ ζῶον τυραννούμενον παρ' ἄλλου, ἐξησφάλισε τότε κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ἀνάπλασιν.

Πρὸς τὴν τοιαύτην δὲ διδασκαλίαν δύναται καὶ ὀφείλει νὰ θίγῃ καὶ ἄλλας ἐτι χορδὰς. Αὐτὴν τὴν χορδὴν τοῦ συμφέροντος.

Οἱ πλεῖστοι τῶν φοιτῶντων εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, εἴτε ὡς γεωργοί, εἴτε ὡς ἀγωγεῖς, εἴτε ὡς ἀμαξηλάται παντὸς εἶδους ἔρχονται κατοπιν εἰς συμβίωσιν, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα δι' αὐτῶν ἀμεσώτερον προσφέρουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς πολυτίμους αὐτῶν διακονίας.

Ἡ παιδαγωγία εὐχερέστατα δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ ζῶα, ἡ περιποίησις αὐτῶν, ἡ μετ' ἐπιμελείας νοσηλεία των, ἡ παροχὴ ἐπαρκoῦς τροφῆς, ἡ ἀποφυγὴ ἐξαντλητικοῦ καμᾶτου αὐτῶν διὰ συνεχoῦς ἐργασίας ἢ δι' ὑπερβολικοῦ φόρτου, ὑπαγορεύονται πάντα ὑπὸ τοῦ ἀτομικοῦ αὐτοῦ συμφέροντος· ὅτι τὸ ζῶον, ὃ πιστὸς ἡμῶν ὑπηρετής, δὲν εἶναι μόνον ἐμψυχον ὄν πάσχον καὶ ἀλγοῦν καὶ αἰσθανόμενον, ἀλλ' ὅτι εἶναι καὶ πλοῦτος ἡμῶν καὶ κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ φθειρώμεν, καὶ τὸ ὁποῖον ὅσον περιποιούμεθα καὶ συντηροῦμεν καλῶς, τόσον ἀποδίδει εἰς ἡμᾶς ἀφθονωτέραν καὶ καλλιτέραν τὴν ἐργασίαν του.

Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀπὸ τοῦ σχολεῖου θὰ ἦναι πολῦτιμα ἐφόδια ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ μεγάλου μέρους τοῦ ἔθνικοῦ ἡμῶν πληθυσμοῦ.

Ἐτέρω μορφῇ τῆς παιδικῆς θηριωδίας, ἰδίως εἰς τοὺς ἀγροτικοὺς πληθυσμούς, εἶναι ὃ κατὰ τῶν μικρῶν πτηνῶν ἀμειλικτος πόλεμος.

Δὲν ἐννοοῦμεν τὴν δι' ὀπλων κληρονομίαν τῶν πτηνῶν, ὅσα ἀποτελοῦν ἀληθῆ καὶ πραγματικὰ θηράματα, εἰς ἣν ἐπιδιόδοι οἱ νέοι ἀσκοῦνται εἰς ψυχαγωγίαν ἀνδροπρεπῆ πολυειδῶς ἀσκοῦσαν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τὴν ὑπὸ τῶν μικρῶν παιδιῶν ἀμειλικτον καταδιώξιν πτηνῶν πολυτίμων τῇ γεωργίᾳ διὰ βρόχων, ἰξῶν, παγιδῶν, δικτύων καὶ ἄλλων παραπλησίων μεθόδων, καὶ τὴν ἐτι ἐπιβλαβεστέραν καταστροφὴν τῶν ὧν καὶ τῶν νεοσσῶν.

Ἡ παιδαγωγία ὀφείλει νὰ καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τοὺς παῖδας, ἰδίως τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν, ὅτι οὕτω πράττοντες ἀντιστρατεύονται κατὰ τῆς εὐημερίας των, ὅτι καταστρέφουν τὴν περιουσίαν τῶν γονεῶν των καὶ τὴν ἐσοδείαν των, ὅτι, ὅταν τὰ ἐπωφελῆ ἢ εὐεργετικά πτηνά ἐκλείπουν ἢ ἐλαττωθῶν, ἡ γεωργία θὰ ὑφίσταται συνηθέστατα μεγάλας καταστροφὰς ἐκ τοῦ μεγίστου πολλαπλασιασμοῦ τῶν πολυειδῶν ἐντόμων καὶ σκώληκων, ἀμειλικτων ἔχθρῶν τῆς δένδρκομίας, τῆς κηπευτικῆς καὶ τῆς καθόλου γεωργίας, ἀπὸ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ὁποίων σφῶνται ἡμᾶς τηροῦντα τὴν ἀρμονίαν, τὰ

πτηνά, ὧν ἕκαστον χιλιάδας αὐτῶν καταβιβρώσκει καθ' ἡμέραν.

Ἐκ τῆς περισπουδᾶστου μελέτης τοῦ κυρίου Κ. Ι. Μαυροῦδῆ «περὶ τῆς προστασίας τῶν ὀφελίμων τῇ γεωργίᾳ πτηνῶν καὶ ζῶων» ἐρανίζομαι τὰ ἐξῆς ἐνδεικτικὰ τῆς μεγίστης χρησιμότητος τῶν πτηνῶν, ἐν τῇ κατὰ τῶν ἐντόμων πάλῃ.

«Ζεῦγος αἰγιθάλων τίκτον 12—20 ῥὰ οἶδει εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ εἰς 21 ἡμέρας τούλαχιστον 40,000 κάμπας ἢ ἔντομα. Ζεῦγος δὲ τρωγλοδουτῶν χρειάζεται νὰ κομίσῃ καθ' ὄραν εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ τούλαχιστον 50 φορές τροφὴν, ἣν ὑπολογίζουσι εἰς πενήκοντα ἔντομα, ἣτοι ἀνὰ ἐν ἔντομον ἐκάστην φοράν. Ὅθεν, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιτελεῖ ἐπὶ 12 ὥρας καθ' ἐκάστην, θέλει κομίσῃ 600 ἔντομα, εἰς δέκα πέντε δὲ ἡμέρας, καθ' ἃς διαρκεῖ ἡ διατροφή αὐτῶν, 9,000 τοιαῦτα, παραλείποντες τὴν ἀτομικὴν τοῦ ζεύγους τροφήν, τὴν ἀπαιτούμενην πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν κόπων αὐτοῦ.

Εἰς μόνος αἰγιθάλος τρώγει κατ' ἔτος τούλαχιστον 200,000 ῥὰ, ἢ σκώληκας τῶν φλοιῶν τῶν δένδρων. Ἡ χελιδὼν καταστρέφει 300 ἔντομα καθ' ἐκάστην, ἣτοι 50,000 κατὰ τὴν μεθ' ἡμῶν διαμονὴν αὐτῆς.

Τότε μόνον δύναται τις νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν χρησιμότητα τῶν πτηνῶν, ὅταν μάθῃ τὸ ὑπὸ τῶν ἐντόμων προσγιγνόμενον εἰς τὴν γεωργίαν κακόν.

Ἡ σιτόφυλλος (σιταρόψειρα) παράγει 70—90 ῥὰ, ἅτινα ἐναποθέτει εἰς ἰσαριθμούς κόκκους τοῦ σίτου, ἔνθα μεταμορφοῦνται εἰς σκώληκας καὶ καταβροχθίζουσι τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν. Ἀπόλλυνται λοιπὸν 70—90 κόκκοι σίτου ἕνεκα ἐνὸς καὶ μόνου ἐντόμου.

Ἡ φυλλόστροφος (μικρὰ καὶ ὠραία ψυχὴ) τίκτει 100—130 ῥὰ, ἅτινα ἐναποθέτει εἰς ἰσαριθμούς βότρυς κατὰ τὸν χρόνον τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν. Οὗτοι δὲ προσβάλλομενοι ὑπ' αὐτῆς μαραινόνται. Τὰ πτηνά λοιπὸν τὰ καταστρέφοντα ταύτην παρέχουσι ἡμῖν ὑπηρεσίας ἀνεκτιμήτους ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ζημίας, καὶ ὅμως ἀνταμείβονται διὰ τῆς μακρῆς ἀχαριστίας. Ὁ Φλωρὰν Πρεβῶ ἀναφέρει εἰς τοὺς πίνακας αὐτοῦ, ὅτι δέκα βραχυσκελεῖς χελιδόνες, αἱ καλούμεναι κύψελαι (cypselus apus), κοινῶς πετροχελιδόνα, ἐφρονεῦθησαν ἀπὸ τὴν 15 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 29 Αὐγούστου, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπανήρχοντο πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς τὰς φωλεὰς αὐτῶν, ὅπως δώσωσι τὸ τελευταῖον δειπνὸν εἰς τὰ ἀδηφάγα τέκνα αὐτῶν. Ἐρεῦνης δὲ γενομένης ἐν τῷ στομάχῳ αὐτῶν, εὐρέθη, ὅτι τὰ καταποθέντα ἔντομα ὑπὸ τῶν δέκα αὐτῶν πτηνῶν ἀνήρχοντο εἰς πέντε χιλιάδας τετρακόσια δύο, ἣτοι ἕκαστον πτηνὸν κατέστρεφε τὴν ἡμέραν κατὰ μέσον ὅρον 534 ἔντομα.»

Τοιαύτη ἡ χρησιμότης τῶν μικρῶν πτηνῶν. Διὰ τοῦτο σχεδὸν πανταχοῦ ἡ προστασία αὐτῶν ἀποτελεῖ μέρος τῆς πρὸς τοὺς παῖδας ὑποχρεωτικῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς δημοτικῶν σχολείοις. Διὰ τοῦτο οἱ χωρικοὶ ἔθνων προηγμένων εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἐξημέρωσιν, ἀντὶ νὰ ἐξοντώσωσι τὰ ἐπωφελῆ πτηνά, προικίζουσι αὐτὰ διὰ τεχνητῶν φωλεῶν, τὰς ὁποίας τοποθετοῦσι πρὸ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων τῶν δένδρων.

Παρ' ἡμῖν εἰδικὸς τρόπος ἐξοντώσεως ἐκ μέρους τῶν παίδων μαστίζει τὴν πέριδικα τὴν λεγομένην ἑλληνικὴν (*Perdix graeca*), ἢ ὁποία μεθ' ὄλον αὐτῆς τὸ ὄνομα τάχιιστα θέλει ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν ὄρεων, ἀποστερούσα ἡμᾶς ἐγγωρίου καὶ σταθεροῦ θηράματος. Εἶναι δὲ τοῦτο ἢ ὑπὸ τῶν παίδων τῶν χωρίων συλλογῇ τῶν ὧν αὐτῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς φωτοκίας.

Ἐνδεικτικῶς ἀνεφέρκαμεν πλείστας περιπτώσεις τοῦ ἀνωφελοῦς κατὰ τῶν ζῶων καὶ ἀγρίου πολέμου τῶν ἀνθρώπων.

Εἰς τὸν διδασκαλον ἀπάκειται ἐπεξερχόμενον κατ' αὐτοῦ διὰ σκοπίμου διδασκαλίας καὶ ἀπαλὰς καὶ ἡμέρους νὰ μορφῶνῃ τὰς ψυχὰς, καὶ τὰ ἀληθῆ, τὰ πραγματικὰ συμπερόντα τῶν διδασκόμενων νὰ καταδεικνῇ.

ΦΙΛΟΛΗΜΟΣ

Η ΘΗΚΗ ΑΓΩΓΗ¹

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐοβέρτου Σπέινσερ].

Ἀρκεῖσθε λοιπὸν εἰς μέτρια παιδαγωγικὰ μέσα καὶ εἰς μέτρια ἀποτελέσματα. Ἐνθουμούμενοι ὅτι ἄνωτέρα ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ δύναμις εἶνε ὃ κερτὸς μακρᾶς ἀναπτύξεως προσβλέπετε μεθ' ὑπομονῆς τὰς ἀτελείας τοῦ τέκνου σας, σπανίως δὲ καταφεύγετε εἰς τὰς ἐπιπλήξεις, τὰς συνεχεῖς ἀπαγορεύσεις, δι' ὧν παράγεται καταστάσεις τις χρονίου οἰκιακοῦ ἐρεθισμοῦ, ἐπὶ τῇ ματαίᾳ ἐλπίδι τοῦ νὰ κατασταθῇ ὁ παῖς ὅ,τι ὀφείλει νὰ εἶνε.

Ἡ ἐλευθερωτέρη αὕτη μορφή τῆς πατρικῆς κυβερνήσεως, καθ' ἣν ἡ διαγωγή τοῦ παιδὸς δὲν πρέπει νὰ κανονίζεται δεσποτικῶς μέχρι τῶν ἐλαχίστων πράξεων αὐτοῦ, προκύπτει προφανῶς ἐκ τοῦ συστήματος, ὅπερ ἡμεῖς συνιστῶμεν. Φροντίζετε κατὰ ταῦτα ὅπως τὸ τέκνον ὑμῶν ὑφίσταται πάντοτε τὰ φυσικὰ ἐπακόλουθα τῶν πράξεων του καὶ φυλάττεσθε ἀπὸ πάσης καταχρήσεως τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας, καταχρήσεως τοσοῦτο συνήθους εἰς τοὺς γονεῖς. Καταλείπετε αὐτό, ὅσκις δύνασθε, ὑπὸ τὴν σωφρονιστικὴν ἐπιδρασιν τῆς πείρας, καὶ οὕτω θὰ προφυλάξετε αὐτό καὶ ἀπὸ τῆς ἀδρανoῦς ἐκείνης ἀρετῆς, ἣν

ἡ ὑπερβολικὴ πίεσις γεννᾷ εἰς πειθηνοῦς φύσεις, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξαχρειοῦντος ἐκείνου ἀντιδραστικοῦ πνεύματος τοῦ εἰς ἀνυποτάκτους φύσεις ἀναπτυσσομένου.

Προσπαθοῦντες δὲ ἐν πάσῃ περιστάσει νὰ καταλείπητε ἐλευθέραν τὴν ἐνέργειαν εἰς τὰς φυσικὰς ἀντιδράσεις κατὰ τῶν τοῦ παιδὸς πράξεων, θὰ καταστήσητε πραχότερον καὶ τὸν ἴδιον ὑμῶν χαρακτῆρα. Ἡ μέθοδος, ἣν πολλοὶ, ἵνα μὴ εἴπωμεν πάντες οἱ γονεῖς, ἀκολουθοῦσι πρὸς διορθῶσιν τοῦ ἀμαρτήσαντος παιδός, συνίσταται εἰς βιαίαν ἐκδήλωσιν τῆς ὀργῆς εἴτε δι' ἔργων εἴτε διὰ λόγων· αἱ σωματικαὶ κακώσεις, οἱ ὀριμεις λόγοι καὶ ἐπιπλήξεις, δι' ὧν ἡ μήτηρ τιμωρεῖ τὰ ἐλαφρὰ πταίσματα (πράγματι ὅλως ἀνυπαρκτὰ πολλάκις) τοῦ παιδός οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ ἀχαλίνωτος ἐκδήλωσις τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς, ὁποῖα ὑπαγορεύεται εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς στιγμιαίας ἐμπνεύσεως, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ὠφελῆσθαι τὸ τέκνον τῆς. Ἀλλ' ἐὰν, ὅσκις ὁ παῖς ἔπταισεν, ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ ἀναχαιτίζων τὴν πρώτην ὀρμὴν τῆς ὀργῆς ἀνελογίζετο, ποῖον εἶνε τὸ φυσικὸν ἐπακόλουθον τοῦ πταίσματος καὶ πῶς τοῦτο δύναται νὰ καταστῇ ἐπαίσθητότερον εἰς τὸν πταίστην, ἐκ τοῦ βραχέως τούτου χρόνου ἐπωφελοῦμενος θὰ καθίστατο κύριος ἑαυτοῦ, καὶ ἡ πρώτη ἐκείνη τυφλὴ παραφορά θὰ μετεβάλλετο εἰς αἰσθημα ἦττον ὄξύ καὶ ἦττον ἐπιτήθειον νὰ παρασύρῃ αὐτὸν εἰς ἀτοπήματα.

Ἀλλ' οὐδόλως ἀπαθεῖς πρέπει νὰ μένητε. Ἐχετε πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι πλὴν τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων, αἵτινες θὰ δώσωσιν εἰς τὸν ἀμαρτήσαντα παιδα ἔννοιαν τῆς φυσικῆς τῶν πραγμάτων πορείας, καὶ ἡ ὑμετέρα ἐπιδοκιμασία καὶ ἀποδοκιμασία εἶνε ὡσαύτως φυσικὴ τις ἀντίδρασις καὶ ἐν τῶν μέσων, δι' ὧν θὰ κατορθώσητε νὰ ῥυθμίσθητε τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι καταπολεμήσαμεν τὴν πλάνην τῶν ὄλων ἀντικαθιστώμενοι τὰς φύσει ἐπερχομένας τιμωρίας διὰ τῆς πατρικῆς ὀργῆς καὶ τῶν ἄλλων τεχνητῶν μέσων σωφρονισμοῦ, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι ταῦτα οὐδὲ νὰ συνοδεύωσιν ἐκείνας καὶ συμπληρῶσι πρέπει κατ' οὐδένα τρόπον. Τὴν θλίψιν καὶ ἀγανάκτησιν, ἣν προξενεῖ εἰς ὑμᾶς κακὴ τις πράξις τοῦ παιδός, ὀφείλετε νὰ ἐκδήλωτε διὰ λόγων καὶ τρόπων ἐν τῷ ἀκριβεῖ μέτρῳ, ἐν ᾧ συναίσθανεσθε αὐτὴν καὶ μετὰ ἐξέτασιν τῆς ὀρθότητος τῶν ὑμετέρων συναισθημάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φύσις καὶ ἡ ἰσχύς τῶν συναισθημάτων ἐκάστου ἐξαρτᾶται ἀναγκάτως ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ χαρακτῆρος, ἀνωφελεῖς θεωροῦμεν νὰ εἴπωμεν κατὰ τὴν τρόπον ὀφείλετε νὰ συναίσθανεσθε. Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον προσπαθεῖτε, ὅσον δύνασθε, ν' ἀνάγητε αὐτὰ εἰς τὸ μέτρον, τὸ ὁποῖον νομίζετε ἀρμοδιώτατον· ἀποφεύγετε τὰ ἄκρα εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἔντασιν αὐτῶν εἴτε

¹ Τέλος· ἴδε σελ. 194.

ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν, ἀποφεύγετε μὲν ἀπ' ἐνός τὸ τοσοῦτο σύνθημα εἰς πᾶς μητέρας ἐλάττωμα, αἰτινες εἴτε ἐπιπλήττουσαι εἴτε συγχωροῦσαι ἀκολουθοῦσι τὴν ἐμπνευσιν τῆς στιγμῆς, μὴ ἐξακολουθεῖτε δὲ ἀπ' ἑτέρου δεικνύοντες ἄνευ ἀνάγκης ψυχρότητα ἐπὶ χρόνον μακρότερον τοῦ θέντος, ἵνα μὴ ὁ παῖς ἐξοικειωθῆ πρὸς τὴν στέρνησιν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης καὶ ἀπολέσητε τὴν ἐπ' αὐτὸν ἐπίδρασιν. Αἱ ἠθικαὶ ἀντιδράσεις αἱ διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ὑμετέρων συναισθημάτων εἰς τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐπιφερόμεναι ὀφείλουσι νὰ εἴνε ὅσον τὸ δυνατόν ὅμοιαι πρὸς ἐκείνας, ὥς πατὴρ τέλειον ἔχων τὸν χαρακτῆρα θὰ ἐπέφερον.

Μὴ πολλαπλασιάζετε τὰς διαταγὰς· μὴ διατάττετε εἰμὴ μόνον ὁσάκις τὰ ἄλλα μέσα εἴνε ἀνεφάρμοστα ἢ ἐφαρμοσθέντα δὲν ἐτελεσφόρησαν. «Αἱ πολλαὶ προσταγαί, λέγει ὁ Richter, γίνονται διὰ τὸ συμφέρον μᾶλλον τῶν γονέων παρά διὰ τὸ καλὸν τῶν τέκνων». Ὡς ἐν ταῖς ἀρχαίοις κοινωνίαις ἢ παραβάσεις τοῦ νόμου τιμωρεῖται οὐχὶ τόσον διότι καθ' ἑαυτὴν εἴνε ἀξιοποιος, ὅταν διότι ἐμφαίνει καταφρόνησιν τοῦ βασιλικῆς ἀξιώματος, ἐξέγερον κατά τοῦ βασιλέως, ὡσαύτως ἐν πολλαῖς οἰκογενεαῖς ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἀμαρτήσαντα παῖδα τιμωρία ὑπαγορεύεται οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἀποδοκιμασίας αὐτοῦ τοῦ ἀμαρτήματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς διὰ τὴν ἀπειθειαν ὀργῆς. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι οὕτως ὁμιλοῦσιν. «Πῶς, τολμᾶς ν' ἀπειθῆς εἰς ἐμὲ! δὲν ἐκτελεῖς τὴν διαταγὴν μου! θὰ σοῦ δεῖξω ἐγὼ ποῖος εἴνε ὁ ἀνώτερος!» Αἱ λέξεις, ὁ τόνος τῆς φωνῆς, τὰ σχήματα, πάντα δεικνύουσιν ὅτι ἐπιθυμία αὐτῶν εἴνε πολὺ μᾶλλον ν' ἄρχωσι παρά νὰ ὠφελήσωσι τὸν παῖδα. Διαρκούσης τῆς ἐρίδος ἢ ψυχικῆς κατάστασις τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ διδασκάλου ὀλίγον διαφέρει τῆς τοῦ τυράννου ἀποφασίζοντος νὰ τιμωρῆσιν ἐξαναστάμενον ὑπήκοον. Ἀλλ' ὁ ἐξέφρων πατὴρ θὰ προσενηθῆ ὡς ὁ φιλόανθρωπος νομοθέτης, ὅστις ἐπιθυμεῖ καὶ χαίρει οὐχὶ νὰ ἐξασκῆ τὸν καταναγκασμόν, ἀλλὰ νὰ καθιστᾷ αὐτὸν περιττόν, δὲν θέτει νόμους, ὅταν δύναται δι' ἄλλων μέσων ἐπιτυχῶς νὰ κλονίσῃ τὴν διαγωγὴν τῶν ἀνθρώπων, μετὰ λύπης δὲ προσφεύγει εἰς τὸν φραγμὸν τοῦ νόμου, ὅταν οὗτος εἴνε ἀναγκαῖος. Ὡς παρατηρεῖ ὁ Richter, «ἄριστος τρόπος τοῦ κυβερνᾶν εἴνε τὸ μὴ ἄγαν κυβερνᾶν». Τοῦτο εἴνε ἀληθὲς καὶ περὶ ἀγωγῆς προκειμένου· καὶ ὁ πατὴρ, παρ' ὃ τὸ κυριαρχικὸν αἰσθημα καταστéλλεται προσήκόντως ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τοῦ καθήκοντος, πρὸς τὴν ἀρχὴν ταύτην συμμορφούμενος, ὀφείλει νὰ φροντίσῃ, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ κυβερνωθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν αὐτὰ ἑαυτὰ, νὰ μὴ καταφεύγῃ δὲ εἰς τὴν ἀπολυταρχίαν εἰμὴ ὡς εἰς ἔσχατον μέσον.

Ἀλλ' ὁσάκις διατάττετε, διατάττετε μετὰ τῆς σταθερᾶς ἀποφάσεως καὶ νὰ ἐκτελέσητε, καὶ

πάντοτε καθ' ἀκόλουθον τρόπον. Ἐὰν ἡ περίστασις εἴνε ἐξ ἐκείνων, καθ' ὧς δὲν δύνασθε ἄλλως νὰ πράξετε, ἐξαγγεῖλατε γενναίως τὴν ὑμετέραν ἀπόφασιν, ἐμμεῖνατε δὲ εἰς αὐτὴν μέχρι τέλους. Σκέφθητε καλῶς, εἰς τί μέλλετε νὰ προσῆτε, ἐρωτήσατε ὑμᾶς αὐτοῦς, ἐὰν ἔχητε ἰκανὴν σταθερότητα· καὶ ὅταν τέλος θέσητε νόμον τινά, ἀπαιτεῖτε τὴν τήρησιν αὐτοῦ μετὰ πάσης θυσίας. Ἔστω τὸ κύρος τῶν παιδονομικῶν ὑμῶν διατάξεων ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν νόμων τῆς ἀφύχου φύσεως· ἡ φλόξ καὶ τοὺς δακτύλους τοῦ παιδός, ὅταν τὸ πρῶτον ἐγγίσῃ αὐτὴν, καὶ καὶ ὅταν τὸ δεύτερον ἐγγίσῃ, καὶ ὅταν τὸ τρίτον καὶ πάντοτε καίει· οὕτω δὲ διδάσκειται ὁ παῖς ν' ἀπέχῃ τῆς φλογός. Ἐὰν καὶ ὑμεῖς ἔχητε ἴσην ἀκολουθίαν ἐν τῇ λήψει καὶ ἐκτελέσει τῶν ὑμετέρων ἀποφάσεων, ὁ παῖς δὲν θὰ βραδύνη νὰ σεβασθῆ τὰς διατάξεις ὑμῶν, ὅσον σέβεται καὶ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Καὶ τὸ σέβας τοῦτο, ἀφοῦ ἀπαξ ἐμπεδωθῆ, θὰ προλάβῃ οἰκικὰ κακὰ ἀτελεύτητα. Τὸ χερίστον τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ διαπραττομένων σφαλμάτων εἴνε ἡ ἀνακόλουθος τῶν γονέων καὶ διδασκάλων διαγωγή. Ὅπως ἐν κοινωνίᾳ, ἐν ἧ δὲν ὑπάρχει ἀσφαλὴς δικαιοσύνη, τὰ ἐγκλήματα πολλαπλασιάζονται, ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ οἰκογενεαῖ μέγας ἀριθμὸς παραβάσεων προκαλοῦνται ἐκ τῆς μετὰ δισταγμοῦ ἢ ἀνακολουθίας ἐπιβολῆς τῆς τιμωρίας. Ἡ ἠθικῶς ἀνίσχυρος μήτηρ, ἥτις ἀπαύστως ἀπειλεῖ καὶ σπανίως ἐκτελεῖ, ἥτις ἐν σπουδῇ ἐπινοεῖ καὶ ἐφαρμόζει νόμους, δι' οὓς ἔπειτα μετανοεῖ, ἥτις δεικνύει διὰ τὸ αὐτὸ σφάλμα ὅτε μὲν ἐπιεικείαν, ὅτε δὲ ἀντηρότητα κατὰ τὰς στιγμιαίας αὐτῆς διαθέσεις, μυρία θειὰ παρασκευάζει καὶ εἰς ἑαυτὴν καὶ εἰς τὰ τέκνα τῆς· παρέχουσα εἰς αὐτὰ τὸ παράδειγμα τοῦ νὰ μὴ δύναται τις νὰ ἄρχῃ ἑαυτοῦ, ἀποθρασύνουσα οὕτως, ὥστε νὰ τολμῶσι νὰ παραβαίνωσι τὰς διαταγὰς αὐτῆς, καθιστῶσα ἀμφίβολον τὴν τιμωρίαν, γίνεται ἀξία περιφρονήσεως ἐνώπιον αὐτοῦ, προκαλεῖ μυρίας ἀφορμὰς διαμάχης πρὸς ἐξαχρείωσιν καὶ τοῦ ἰδίου αὐτῆς χαρακτῆρος καὶ τοῦ τῶν τέκνων αὐτῆς καὶ καθόλου περιάγει τὸ πνεῦμα τοῦ παιδός εἰς κατάστασιν ἠθικῆς χάους, εἰς τὸ ὅποιον μακρὰ ἔτη πικρᾶς πείρας δυσκόλως θὰ φέρωσι τὴν τάξιν. Προτιμότερα θὰ ἦτο βάρβαρος τις μορφή παιδονομίας, ἀλλὰ μετ' ἀκολουθίας ἐφαρμοζομένη, ἢ μορφή φιλοανθρωποτέρας μὲν, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀνωμαλίας καὶ κουφότητος ἐφαρμοζομένη. Καὶ ἐπαναλαμβάνοντες συμβουλευόμενοι τοὺς γονεῖς ν' ἀποφεύγωσι μὲν ὅσον δύναται τὰ βίαια καταστατικά μέτρα, ἀλλ' ἐὰν ἀπαξ εἰσαγαγόντες εἰς χρῆσιν αὐτὰ εὐρίσκωσι τὸν δεσποτισμὸν ἀναγκαῖον, νὰ εἴνε ἀληθὲς δεσπότηται.

Ἐνθυμεῖσθε πάντοτε ὅτι σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς εἴνε νὰ μορφώη ὃν ἰκανὸν νὰ κυβερνήσῃ αὐτὸ

ἑαυτό, οὐχὶ δὲ νὰ κυβερνᾶται ὑπ' ἄλλων. Ἐὰν τὸ τέκνον ὑμῶν ἦτο προωρισμένον νὰ ζῆσιν ὡς δοῦλος, κάλλιστα θὰ ἐπράττετε συνθηθίζοντες αὐτὸ ἐνωρίτατα εἰς τὴν δουλείαν· ἀλλ' ἐπειδὴ μέλλει μετ' οὐ πολὺ νὰ καταστῆ ἐλεύθερος ἀνὴρ, ὅποτε οὐδένα θὰ ἔχη πλέον παρ' ἑαυτοῦ, ἵνα ἐποπτεύῃ καὶ ἐπικρίνῃ τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, ὀφείλετε νὰ φροντίσητε, ὅπως ἐγκαιρῶς ἐθισθῆ εἰς τὸ νὰ ἐξελέγξῃ αὐτὸ τὰς ἐξαυτοῦ πράξεις, ἐφ' ὅσον ἐτι διατελεῖ ὑπὸ τῆν ὑμετέραν ἐπίβλεψιν. Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ διὰ τῆς πείρας τῶν φυσικῶν ἐπακλούθων παιθηρχικὸν σύστημα κατέστη ἀρμόδιον πρὸς τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν, εἰς ἣν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνήθημεν. Κατὰ τοὺς ρευδαλικὸς χρόνους, καθ' οὓς ἐν τῶν μειστῶν κκκ' αἰ, ἄτις εἶχε νὰ προσβῆ ὁ π. οὐλίτης, ἦτο ἡ ὀργῆ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ, ἡ πατρικὴ νέμεσις ἀπέτελε τὸ ἀρμολώτατον καὶ κυριώτατον παιδονομικὸν μέσον. Ἀλλὰ σήμερον, ὅποτε ὁ πολίτης οὐδὲν πρ' οὐδενὸς ἔχει νὰ προσβῆ, ὅποτε τὸ συμβχίνον εἰς αὐτὸν ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἴνε μόνον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων προκύπτων, ὀφείλει εὐθὺς ἐκ παίδων ν' ἀρχίσῃ λαμβάνων πείραν τῶν ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἐπακλούθων τῶν φύσει ἀκολουθούτων εἰς ἐκάστην πρᾶξιν. Φροντίζετε λοιπόν, ὅπως ἡ πατρικὴ κυβέρνησις ἀποσύρηται, εὐθὺς ὡς τοῦτο καταστῆ δυνατόν, πρὸ τῆς αὐτοκυβερνήσεως τῆς διὰ τῆς προβλέψεως τῶν ἀποτελεσμάτων κατορθουμένης. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀπικιτεῖται ἰκανὸν τι μέτρον ἀπολύτου ἐξουσίας· τριετῆς παιδὸν λαμβάνων ἄνα χεῖρας ζυγᾶριον καὶ πικίζον δι' αὐτοῦ δὲν δύναται ν' ἀφειθῆ εἰς τὸν διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων συμφρονισμὸν, διότι τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἦσαν ἐνταῦθα λίαν σθεγρά. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ διάνοις ἐνδυναμοῦται, αἱ ἀθιχίρτοι ἐπεμβάσεις δύναται καὶ πρέπει νὰ γίνωνται σπανιώτεροι, μέχρις οὗ βαθμηδὸν προσεγγιζούσης τῆς ὠρίμου ἡλικίας ὅπως πύσωσιν. Πᾶσα μετάβασις εἴνε κινδυνώδης, κινδυνωδεστάτη δὲ πασῶν εἴνε ἡ ἀπότομος μετάβασις ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ πατρικοῦ οἴκου εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ βίου· ἐνταῦθεν δὲ κατανοεῖται ἡ σπουδαιότης τοῦ συστήματος, καθ' ὃ συνθηθίζοντες τὸν νεὸν νὰ εἴνε κύριος ἑαυτοῦ, πολλαπλασιάζοντες βαθμηδὸν τὰς περιστάσεις, ἐν αἷς τὴν ἐπ' ἑαυτοῦ κυριότητα θὰ ἐξασκήσῃ, μέχρις οὗ ἡ ὑμετέρα ἐπίβλεψις καταστῆ περιττὴ, ἐξαλείφωμεν τὴν συνήθως ἀπότομον καὶ κινδυνώδη μετάβασιν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας τῆς ἐξῶθεν κυβερνωμένης εἰς τὴν νεανικὴν καὶ ἀνδρικὴν τὴν αὐτοκυβερνωμένην. Καὶ καθόλου ἡ πορεία τῆς οἰκικῆς νομοθεσίας ἐστὼ ὅμοια πρὸς τὴν ἱστορικὴν πορείαν τῆς πολιτικῆς ἡμῶν νομοθεσίας· κατ' ἀρχὰς ἐπικρατεῖ ὁ ἀθιχίρτος ἐλεγχος καὶ κρίσις τῶν πράξεων τοῦ ἀτόμου,

ἐφ' ὅσον χρόνον τοῦτο εἴνε ἀναγκαῖον, βραδύτερον ἐπέρχεται συνταγματικὴ τις πολιτεία, ἥτις ἀναγνωρίζουσα τὸ πρῶτον ὀλίγας τινὰς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου ἐπαυξάνει ταύτας βαθμηδόν, μέχρις οὗ καταλήγει εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς βασιλείας.

Μὴ δυσφορεῖτε διὰ τὴν ἰσχυρογνωμίαν τοῦ τέκνου ὑμῶν. Αὕτη εἴνε ὁ ἀντικτύπος τῆς τάσεως ἐκείνης τῶν γονέων πρὸς περιστολὴν τῆς καταπιέσεως, ἥτις τοσοῦτον κατέστη αἰσθητὴ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἀγωγῇ. Ἡ πρὸς ἐθραῖωσιν τῆς ἐλευθερίας διάθεσις ἀπὸ τοῦ ἐνός μέρους ἀντιστοιχεῖ εἰς τὴν πρὸς κατάπραυσιν τῆς τυραννίας διάθεσιν ἀπὸ τοῦ ἑτέρου. Ἀμφότεροι δὲ δεικνύουσιν ὅτι πλησιάζομεν πρὸς τὸ παιθηρχικὸν ἐκεῖνο σύστημα, δι' οὗ οἱ παῖδες θὰ δυνήθωσιν αἶε ἐπὶ μᾶλλον νὰ διευθύνωσιν ἑαυτοὺς συμφώνως πρὸς τὴν πείραν τῶν φυσικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν πράξεων τῶν, ἀμφοτέρω εἴνε τὸ προῖον τῆς μαλλον προηγήμενης κοινωνικῆς ἡμῶν καταστάσεως. Ὁ ἐλεύθερος Ἀγγλόποις τῆς σήμερον εἴνε ὁ πατὴρ τοῦ ἐλευτέρου Ἀγγλοῦ τῆς αὔριον· καὶ δὲν εἴνε δυνατόν νὰ ἔχωμεν τὸν ἑνα ἄνευ τοῦ ἑτέρου. Οἱ Γερμανοὶ διευθύνται ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων λέγουσιν ὅτι προτιμῶσι μᾶλλον νὰ ἔχωσιν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δώδεκα Γερμανοῦς μαθητᾶς ἢ ἑνα Ἀγγλον· θὰ εὐχρηθῶμεν λοιπόν, ὅπως καὶ οἱ ἡμέτεροι παῖδες ἔχωσιν τὴν εὐπειθειαν τῶν Γερμανοπαίδων καὶ ἀποβαίνωσι βραδύτερον πολιτικῶς ὑπόδουλοι, ὅπως οἱ Γερμανοὶ; ἢ θ' ἀνεχθῶμεν μᾶλλον νὰ βλέπωμεν ἐκδηλούμενα παρ' αὐτοῖς τὰ αἰσθητά ἐκεῖνα, ἄτινα θ' ἀποτελέσωσι τοὺς ἐλευθέρους ἀνδράς, καὶ πρὸς ταῦτα θὰ προσαρμόσωμεν τὰς παιδαγωγικὰς ἡμῶν μεθόδους;

Ἐνθυμεῖσθε τέλος ὅτι ἡ καλὴ τῶν τέκνων ἀνατροφή δὲν εἴνε τι εὐκόλον οὔδ' ἄπλοον, ἀλλὰ δυσκολώτατον καὶ περιπλοκώτατον ἔργον, τὸ δυσχερέστατον τῶν καθηκόντων τῆς ὠρίμου ἡλικίας. Καὶ αἱ ταπεινόταται διάνοιαι δύναται ν' ἀσκήσωσι τὴν οἰκικὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ αἱ ὑβρεῖς εἴνε μέσα προχειρότατα καὶ εἰς τὸν ἀγριώτατον βάρβαρον καὶ τὸν ἀγροικώτατον χωρικόν. Αὐτὰ τὰ ζῶα δύναται νὰ ἐφαρμόζωσι τὴν παιθηρχικὴν ταύτην μεθόδον, ὡς βλέπει τις ἐκ τοῦ γαρουλισμοῦ καὶ τῶν ἐλαφρῶν δηγμάτων, δι' ὧν ἡ κύνων περιορίζει τὰ λίαν ἀπαιτητικὰ νεογνά τῆς. Ἀλλ' ὁ θέλων νὰ ἐφαρμόσῃ ἐπιτυχῶς λογικὸν τι καὶ ἀξίον πεπολιτισμένων ἀνθρώπων σύστημα εἴχει ἀνάγκην πολλῆς καὶ ἐπιμόνου προσοχῆς, ἐιδικῆς τινος σπουδῆς, βαθμοῦ τινος νοσημοσύνης καὶ κράτους ἐφ' ἑαυτοῦ· ὀφείλει ἀδιαλείπτως ἐξετάζων τινὰ ἀποτελέσματα ἐν τῇ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ συνδεούσαι τινὰς πράξεις, ν' ἀναζητῆ τὰ μέσα, δι' ὧν παρόμοια ἀποτελέσματα θὰ ἐπακλουθῶσιν καὶ εἰς τὰς πράξεις τοῦ παι-

δός· οφείλει καθ' ἑκάστην ἀναλύων τὰ ἐλατήρια τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ νὰ διακρίνη τὰς ἀληθῶς ἀγαθὰς πράξεις ἀπὸ τῶν φαινομένων μὲν ὡς τοιούτων, ἀλλ' ἔχουσιν πράγματι ὡς ἐλατήρια αἰσθημάτων ὑποδεστέρας τάξεως, νὰ φυλάττωνται δὲ σὺναμα ἐπιμελῶς ἀπὸ τῆς σκληρᾶς ἐκείνης καὶ τόσον συνήθους παρεξηγήσεως, καθ' ἣν πράξεις τοῦ παιδὸς ἀδιάφοροι ἐκλαμβάνονται ὡς κακαί, καὶ ἀποδίδονται εἰς αὐτὸν αἰσθημάτων χειρόνα ἐκείνων, ἅτινα ἀληθῶς αἰσθάνεται· οφείλει νὰ τροποποιῇ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὴν ἑαυτοῦ μέθοδον κατὰ τὰς ἰδιαίτερας ἐκάστου παιδὸς διαθέσεις καὶ κατὰ τὰς νέας φάσεις, αἷ αὐταὶ λαμβάνουσι, νὰ ἔχῃ δὲ σταθερὰν πεποιθησὶν εἰς ἑαυτὸν, ἵνα δυναθῇ νὰ ἐμμελῆ μετὰ θάρρους εἰς τὴν ἐφαρμογὴν συστήματος, ὅπερ οὐδὲν ἢ ὀλίγα ἀποτελέσματα φαίνεται ὅτι παρέχει. Ἐὰν μάλιστα τύχῃ νὰ ἐπιμελῆται τις παίδων κακῶς πρότερον χειραγωγηθέντων, οφείλει μετὰ θάρρους νὰ διέλθῃ διὰ τῆς δοκιμασίας μακρᾶς ὑπομονῆς, μέχρι οὗ ἐπιτύχῃ τὰ ποτελέσματα τῆς βελτίωσης αὐτοῦ μεθόδου· διότι φυσικῶς τὸ ἔργον τῆς ἀγωγῆς, δύσκολον καὶ ὅταν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς κατευθύνονται ὀρθῶς τὰ αἰσθημάτων τοῦ παιδὸς, καθίσταται διπλασίως δύσκολον ὅταν προηγουμένως κακὴ θεραπεία διέστρεψεν αὐτά. Ἄλλ' οὐ μόνον τὰ τῶν πράξεων τοῦ παιδὸς ἐλατήρια, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μέτρων καὶ ἀποφάσεων οφείλει ὁ μέλλων καλῶς ν' ἀνατρέψῃ ἀναλύων νὰ διακρίνη, τίνες ἀπορρίψουσιν ἐκ τῆς ἀληθοῦς πατρικῆς στοργῆς καὶ τίνες ὑπαγορεύονται εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, τῆς ἀνάγκης τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀναπαύσεως ἢ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ δεσπόζειν, ἔπειτα δὲ, ὅπερ καὶ δυσκολώτερον, ἀφοῦ ἀνακαλύπτῃ τὴν ἀληθῆ φύσιν τῶν κινούντων αὐτῶν αἰτίων, νὰ ὑπερνικᾷ τὰς ἐσωτερικὰς παρορμήσεις, αἷ ἠθελεν εὔρη κακάς. Καὶ ἐν συντόμῳ οφείλει νὰ πράξῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μόρφωσιν, καθ' ἣν χρόνον μορφώνει τὸ τέκνον αὐτοῦ. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν πνευματικὴν θεραπείαν, καθῆκον ἔχει, ἵνα ἐπιτυχῶς αὐτὴν διευθύνῃ, νὰ σπουδᾷ τὸ περιπλοκώτατον πάντων τῶν πραγμάτων, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μετὰ τῶν νόμων αὐτῆς, ὅποιοι ἐμφανίζονται εἰς τὸν παῖδα, εἰς αὐτὸν τὸν ἀνατρέφοντα καὶ εἰς τὸν κόσμον, καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἠθικὴν θεραπείαν, νὰ ἐπικαλῆται μὲν ἀδιαλείπτως τὰ εὐγενέστερα αὐτοῦ αἰσθημάτων, νὰ καταστῆλῃ δὲ τὰ ταπεινότερα. Εἶνε δὲ ἀλήθεια ἔτι μὴ ἀναγνωρισθεῖσα ὅτι ἡ τελευταία φάσις τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τε ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον διὰ τῆς ἀληθοῦς ἐκπληρώσεως τῶν πατρικῶν καθηκόντων. Ὄταν ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀναγνωρισθῇ, θὰ ἐννοηθῇ καλῶς, πόσον θαυμασία εἶνε ἡ διάταξις ἐκείνη τῶν πραγμάτων, ἣτις διὰ τοῦ

μέσου τῶν ἰσχυροτάτων αἰσθημάτων τῆς πατρικῆς στοργῆς καὶ ἀφοσίωσης ὑποτάσσει τὸν ἀνθρώπον εἰς ἠθικὴν πειθαρχίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἄλλως δὲν ἠθελεν ὑπεβληθῆ.

Καὶ τινες μὲν τὴν τολαύτην ἀντίληψιν τῆς ἀγωγῆς θ' ἀποδεχθῶσι μετ' ἀμφιβολίας καὶ δισταγμοῦ, ἐλπίζοντες ὅμως ὅτι ἄλλοι θὰ οὐδωσὶν ἐν αὐτῷ τῷ ὕψει αὐτῆς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος αὐτῆς. Τὸ ὅτι δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπ' ἀνθρώπων ἐνεργούντων κατὰ τὰς στιγμιαίας ἐσωτερικὰς παρορμήσεις, ὀλίγον συμπαθῶν καὶ ὀλίγον νοσημόνων, ὅτι ἀπαιτεῖ πρὸς πραγματοποίησιν τὴν συνδρομὴν τῶν ὑψηλοτέρων δυνάμεων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοῦτο δι' αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι αὕτη ἀποτείνεται εἰς τὰς μᾶλλον προσηγμένας κοινωνίας. Οἱ αὐτοὶ δὲ θὰ ἐννοήσωσιν ὅτι, ἀπαιτεῖ μὲν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ πολὺν κόπον καὶ ἀφοσίωσιν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ σπυρταίας ἀφοσίωσης ἀμέσου καὶ μελλούσης εὐτυχίας, ὅτι ἐνῶ σφαιρῶν σύστημα ἀγωγῆς εἶνε διπλῆ μάστιξ διὰ τε τὸν πατέρα καὶ τὸ τέκνον, τὸ καλὸν σύστημα εἶνε διπλοῦν εὐεργέτημα διὰ τε τὸν παιδαγωγούμενον.

Σ. Τ.

Η ΜΑΓΙΣΣΑ¹

[Ὡματίον Ὀκταβίου Φερέ κατά μετὰφρασίν X. Ἀννίου]

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΡΡΙΚΟΣ ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ, κόμης, ηλικίας 32 ἐτῶν. — ΕΚΤΩΡ ΜΩΛΕΟΝ, ὑποκόμης, ηλικίας ἐτῶν 30. — Δεσποινὶς ΑΡΤΕΜΙΣ ΚΕΡΑΪΚ, φαινομένη ἐξηκονταετής. ἔχει τὴν κόμην φαίαν, ἀρθρῶν ἐπιπεπασμένην διὰ κόπωσης, ἐνδυμασίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν φαινομένην ηλικίαν τῆς, ἀλλὰ λίαν ἐπιμελημένην. — ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, ὑπηρέτης αὐτῆς, φαίνεται ὀδοντοκυντοῦτης. ἔχει τὴν κόμην καὶ τὰς ὀφρὺς λευκάς. Φέρει ἀναφυρίδα βραχείαν μέλαιναν καὶ περικνημίδα τοῦ αὐτοῦ χρώματος. — ΥΒΟΝΕΤΟΣ, θεράπων τοῦ ὑποκόμητος· φέρει οἰκοστολήν.

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ καὶ οἱ ΡΗΘΕΝΤΕΣ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἦλθε κάποιος βιαστικά καὶ σὰς ζητεῖ, κυρία, ἐκ μέρους τοῦ καυμένου τοῦ Καδοῦ, ἐκείνου τοῦ γέροντος ξυλοκόπου, ὁποῦ ἐπισκέφθητε σήμερον τὸ πρωί. Φαίνεται ὅτι εἶνε πολὺ ἄσχημα ὁ δυστυχῆς.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἄσχημα; . . . πῶς;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἐγὼρίσε παράλυτος εἰς τὸ σπίτι· δὲν ἔμπορεῖ νὰ κινήσῃ τὸ κεφάλι του, ὅπως λέγει ἡ μικρὰ Μαρία.

¹ Ἰδε σελ. 199.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἄ! τὴν ἐπερίμενα αὐτὴν τὴν προσβολὴν. Τώρα θὰ τὸν κάμω νὰ τοῦ περάσῃ.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Πῶς! . . . εἶσθε καὶ ἰατρός, δεσποινίς;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Καὶ μήπως αἱ Μοῖραι καὶ αἱ Μάγισσαι δὲν εἶχον πάντοτε τοιαύτας γνώσεις; Ἄκουσε, Φραγκίσκε· θὰ σοῦ δώσω ἕνα φάρμακον μὲ τὰς ὁδηγίας ἐγγράφως. Θὰ τοῦ τὸ πᾶς ἐσύ.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἄχ, Θεέ μου! . . . Μὰ, κυρία μου, θέλεις νὰ μὲ θάψουν αὔριον; . . . Δὲν θὰ προσθᾷσω νὰ κάμω δέκα βήματα ἐξω, ὁποῦ θὰ μὲ σκοτώσῃ τὸ χαλάζι ποῦ πέφτει ἢ θὰ μ' ἀρπάξῃ καὶ θὰ μὲ συντρίψῃ ἢ ἀνεμοζάλῃ. Ἄκουστε, ἀκούστε τί κονσέρτο ποῦ κάμουν βρονταίς, χαλάζι, ἀέρας καὶ κερανοὶ ἀκόμη! . . . Αὐτὸ εἶνε ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου.

ΑΡΤΕΜΙΣ (πησιάζει πρὸς τὸ παράθυρον)

Πραγματικῶς ὁ καιρὸς δὲν εἶνε διόλου εὐχάριστος. . . Ἐχεις δικαίον, φίλε μου. Ἐσύ δὲν μπορεῖς νὰ ἐβγῆς ἐξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Εἰς τὴν ηλικίαν σου θὰ ἦτο ἀφροσύνη. (Σκέπεται). Θὰ ἐστελνα τὴν γρηᾶ-Μάρθαν, ἀλλ' αὕτη εἶνε πολὺ βλαξ. Θὰ ὑπάγω ἐγώ, ἐτελείωσε! Θὰ μὲ συγχωρήσῃτε, κύριε κόμη, δὲν εἶνε ἀληθές; (Ἐξάγει ἐκ τοῦ συρταρίου τοῦ γραφείου τῆς φιαλίδιον μετὰ μικροῦ χαρτίου).

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἄλλὰ δὲν ἔμπορῶ τάχα ἐγὼ νὰ σὰς προσφέρω αὐτὴν τὴν μικρὰν ἐκδοῦλευσιν, δεσποινίς;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Σεῖς! ὦ Θεέ μου! . . . (Ὁ Φραγκίσκος ἐξέρχεται). Τί λέγετε!

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Σὰς βεβαιῶ ὅτι θὰ μοῦ προσφέρετε σεῖς ἀληθινήν ἐκδοῦλευσιν, ἐὰν μοῦ χορηγήσῃτε τὴν εὐκαιρίαν νὰ σὰς φανῶ χρήσιμος. . . διότι δὲν ἀντέχω εἰς τὸ μέγα βᾶρος τῆς εὐγνωμοσύνης μου. Ἄς ἴδωμεν λοιπόν, εἶνε ἄρα γὰρ τόσον δύσκολον νὰ δοθῇ αὐτὸ τὸ φάρμακον;

ΑΡΤΕΜΙΣ

Μὰ θέλετε πραγματικῶς νὰ ὑπάγετε σεῖς;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Σὰς τὸ εἶπα.

ΑΡΤΕΜΙΣ (μετὰ βραχὺν διαταγμὴν)

Ἔστω. Τὸ πᾶγμα εἶνε εὐκολώτατον. Ἴδου τὸ φάρμακον. (Δίδει αὐτῷ τὸ φιαλίδιον μετὰ τοῦ χαρτίου). Καὶ ἴδου ὁ τρόπος τῆς χρήσεώς του. Δυστυχῶς κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς πτωχοὺς ἀνθρώπους δὲν γνωρίζει γράμματα. Θὰ τοὺς ἐξηγήσετε σεῖς τί πρέπει νὰ πράξουν. Ὁ Φραγκί-

σκος θὰ σὰς ὁδηγήσῃ μέχρι τῆς μικρᾶς θύρας τοῦ κήπου μου. Ἐκεῖ θὰ εὔρετε ἕνα μονοπάτι, τὸ ὁποῖον θὰ σὰς ὁδηγήσῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀσθενοῦς. Εἶνε ἕνας ξυλοκόπος ὀνόματι Καδοῦ. . . Αἱ Μοῖραι, καθὼς γνωρίζετε, ἔχουν πάντοτε σχέσεις μὲ τοὺς ξυλοκόπους. Φραγκίσκε! . . . Ποῦ εἶνε αὐτός; . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (εἰσερχόμενος καὶ φέρων φανὸν καὶ εὐρὺν μανδύαν εἰς τὴν χεῖρα)

Νά, κύριε, πάρτε αὐτὸ τὸ φανάρι, εἰδεμὴ ἄλλίως θὰ χαθῆτε.

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Εὐχαριστῶ, γέροντά μου. (Λαμβάνει τὸν φανὸν καὶ σκεπάζεται διὰ τοῦ μανδύου. Καθ' ἑαυτὸν παρατηρῶν ἐντὸς τοῦ κατόπτρου). Τὶ ώραία μεταμφοίσεις! . . . Μισᾶζω μὲ τὸν Διογένην! (Μεγαλοφωνῶς). Ἐμπρὸς λοιπόν. Ἄς πηγαίνωμεν.

ΑΡΤΕΜΙΣ

Θὰ ἐπιστρέψετε;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Ἄκουτ' ἐκεῖ! Βέβαια. Δὲν πρέπει νὰ μὰς φέρῃ ὀπίσω τὸ φανάρι καὶ τὸν μανδύαν;

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Ἄνεμφοβῶς. . . θὰ ἐπιστρέψω διὰ νὰ σὰς ἀποχαιρετίσω. (Ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Φραγκίσκου διὰ τῆς μικρᾶς θύρας ἀριστεροῦς τῆς σκευοθήκης).

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΑΡΤΕΜΙΣ, μένονσα μόνη ἐπὶ τινὰς στιγμάς, εἶτα ΕΚΤΩΡ, ΥΒΟΝΕΤΟΣ καὶ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ.

ΑΡΤΕΜΙΣ (σύνου)

Φοβοῦμαι ὅτι χρειάζεται εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν κάτι τι περισσότερον παρὰ μάγισσα. . . Χρειάζεται ἄγγελος Κυρίου διὰ νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τὴν βθεῖαν ἄβυσσον, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔπεσεν. (Ἀκούονται σφοδρὸι κτύποι εἰς τὴν ἐξώθυρον). Τί θόρυβος εἶν' αὐτός; (Οἱ κτύποι ἐπαναλαμβάνονται). Κτυποῦν εἰς τὴν θύραν τῆς κατοικίας μου. . . Ποῖος νὰ εἶνε τέτοια ὧραν; (Διανοίγει τὴν εἰς τὸ βάθος θύραν καὶ ἀκροᾷται. Ἀκούεται θόρυβος φωνῶν). Ὁ ὑποκόμης Μωλεόν! . . . Ἄ! εἶνε ὁ φίλος του, περὶ τοῦ ὁποῖου μοῦ ἔλεγον. . . Ἄς ἐλθῃ ἐπάνω, Μάρθα! . . . (Λαμβάνει κέντημα καὶ κἀθηται. Εἰσέρχεται ὁ Ἐκτωρ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ὑβονέτου. Ὁ Ἐκτωρ περιβάλλεται κνημητικὴν ἐνδυμασίαν, φέρει δὲ δύο πιστόλια εἰς τὴν ζώνην του. Ὁ Ὑβονέτος ἰσταται εἰς ἀπόστασιν τινα καὶ φαίνεται φοβισμένος. Ἀμφοτέρω περιφέρουσι βλέμμα περιέρχον ἐντὸς τῆς αἰθούσας. Ἡ Ἀρτεμις ἐγέρθεισα πρὸς στιγμὴν διὰ ν' ἀναποδώσῃ τὸν χειρισμὸν τοῦ Ἐκτορος, κἀθηται ἐκ νέου καὶ ἐξακολουθεῖ τὸ κέντημά της, ἐνῶ συνδιηγέται).

ΕΚΤΩΡ

Κυρία. . . ἐντρέπομαι κάπως, διότι ἐξεβίασα τὴν εἰσοδὸν τῆς κατοικίας σας, ἀλλ' ἐν καθήκον

επιτακτικὸν μὲ ἐξηνάγκασε νὰ τὸ πράξω. Κυρία, ὀνομάζομαι . . .

ARTEMIS

Ἵποκόμης Ἐκτωρ Μωλεόν ;

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (ταρασσόμενος ἐπι μᾶλλον καὶ σύρων τὸν Ἐκτορα ἐκ τῆς χειρὶδος)

Ἐεῦρει καὶ τὸνομά σας, κύριε! . . .

EKTΩP

Ναί, κυρία, ὀνομάζομαι Ἐκτωρ καὶ σὰς ζητῶ συγγνώμην, ἂν ἔχω τὸ ἀτύχημα νὰ ὑπενθυμίζω ὡς ἐκ τοῦ ὀξύθυμου χαρακτήρου μου τὸ ἐλάττωμα τοῦ ἐνδόξου ὁμωνύμου μου.

ARTEMIS (μετὰ σοβαρότητος)

Τοῦ υἱοῦ τοῦ Πριάμου; — Ναί, ἦτο νέος κομμάτι παράφορος, ἕνεκα τῆς ζωηρότητός του, ἀλλὰ κατὰ βάθος ἀξιόλογος.

EKTΩP

Τὸν ἐγνωρίσατε ;

ARTEMIS

Ἴσως.

EKTΩP

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κυρία, στοιχηματίζω ὅτι δὲν ἀγνοεῖτε οὔτε τίνας λόγου ἕνεκα ἐρχομαι ἐδῶ.

ARTEMIS

Καὶ αὐτὸ πράγματι εἶνε πιθανόν.

EKTΩP

Ὅπως ὅποτε θὰ σὰς τὸ εἶπω.

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (ταπεινῆ τῆ φωνῆ)

Εἶνε περιττόν, κύριε.

EKTΩP

Σιώπησε σύ !

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Μὰ ἀφήστε τὴν ποῦ σὰς λέγω, ἀκούστε με, δὲν θὰ καταλάβετε τίποτε. Ἐγὼ εἶμαι ἀπ' αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη καὶ τῆς γνωρίζω καλὰ αὐταῖς τῆς ιστορίας. Σὰς παρακαλῶ, κύριε, ἀκούστε νὰ σὰς μιλήσω λιγάκι . . . Δὲν εἶμαι καὶ τόσο ἀπαιδέυτος ὅσον στοχάζεσθε, ἂν καὶ δὲν ἤμπόρεια ποτὲ νὰ μάθω οὔτε νὰ διαβάζω οὔτε νὰ γράφω.

EKTΩP

Κτῆνος !

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Σὰς ὁμιλῶ σοβαρῶς, κύριε, ἀκούστε με· ἔχω παρατηρήσει ἓνα πρᾶγμα πολὺ σπουδαῖον. (Τὸν σύρει ὀλίγον παράμερα). Ὑπάρχουν, κύριε, δύο εἶδη φαινομένων, τὰ φυσικά καὶ τὰ ὑπερφυσικά. (Ὁ Ἐκτωρ ποιεῖ κινήματα ἀνυπομονησίας). Λοιπόν, κύριε, ὅσα βλέπομεν ἀπόψε δὲν εἶνε φυσικά. Αὐτὸ τὸ σκοτεινὸν δάσος, αὐτὴ ἡ φοβερὰ κηκοκικία, αὐτὸ τὸ ἔρημικὸν σπίτι, αὐτὴ ἡ κυρία ἡ σοβρα, ἡ ὁποία καταγίνεται ἡσύχη εἰς τὸ κέντημά της . . . νὰ ! . . . κῦτταξε πῶς λάμπουν τὰ μάτια της,

κύριε. . . Αὐτὸ εἶνε φυσικὸν πρᾶγμα εἰς τὴν ἡλικίαν της ; σὰς ἐρωτῶ ! . . . Συμπεραίνω λοιπόν . . .

EKTΩP

Μίαν λέξιν ἂν προσθήσῃς ἀκόμη, σὲ πετῶ ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ αὐτὸ θὰ εἶνε φαινόμενον πολὺ φυσικόν . . . Σὰς ζητῶ συγγνώμην, κυρία· ἐπιτρέψκατέ μοι νὰ ἐξακολουθήσω τὴν ὁμιλίαν μου. Ἐνας φίλος μου . . . ὁ κάλλιστος ἐξ ὄλων τῶν φίλων μου . . .

ARTEMIS

Ὁ κ. Ἐρρίκος Κομιγγίος ;

EKTΩP

Μάλιστα, κυρία. (Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Φραγκίσκος ἔχει εἰσελθεῖ ἀθρόβως ἀπὸ τῆς εἰς τὸ βάθος μικρᾶς θύρας, τοποθετεῖται δὲ ἀθρόβως ἐπίσης παρὰ τὸν Ἵβονέτον).

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (ἀντιλαμβανόμενος τῆς παρουσίας του)

Κύριε, κύριε! . . . κυττάξατε αὐτὸν ἐδῶ ! . . . νὰ σκᾶσω ἂν δὲν εἶνε ὁ μάγος Μερλίνος ὀλοζώντανος ! . . . Πιστεύσατέ με, κύριε! . . . ἐγὼ εἶμαι ἀπ' ἐδῶ, ἀπὸ τὴν Βρετανίαν . . . λόγῳ τιμῆς σὰς λέγω ! . . . Παρατηρήσατε, κύριε, ὅτι ἔχει ὅλα του τὰ δόντια ! . . . σὲ τέτοια ἡλικία ἀκούσθημε ποτέ ;

EKTΩP

Μὰ ἐπὶ τέλους θὰ τελειώσης, ἠλίθιε ; . . . Ἄν φοβῆσαι, φύγε.

ARTEMIS

Ἠσύχασε, καλέ μου ἄνθρωπε· δὲν βλέπεις ὅτι ὁ κύριός σου βασιτᾶ ἐπάνω του ὀλοκληρον ὀπλοστάσιον ; Ἀληθινὰ, κύριε Μωλεόν, — συγχωρήσατε μίαν ἐπαρχιώτισαν, ἡ ὁποία δὲν εἶνε πολὺ ἐνήμερος εἰς τοὺς τρόπους τοῦ φέρεσθαι. — Ἀλλὰ δὲν μοῦ λέγετε, παρακαλῶ, αὐτὸς εἶνε ὁ παραδεδεγμένος εἰς Παρισίους συρμός διὰ νὰ κατακτᾶ κανεὶς τὰ ἰδιαίτερα δωμάτια καὶ τὰς καρδίας ; . . . Εἶνε πολὺ ἄνετον αὐτὸ τὸ μέσον . . . Ἄπλουστεύει τὴν ἐνέργειαν.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (μὲ φωνὴν ἀσθενῆ γέροντος)

Αἱ ! αἱ ! . . . εἶνε συρμός ἱπποτικός ! (Ἄποσύρεται εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς. Ὁ Ἐκτωρ τὸν παρατηρεῖ μετ' ἐκπλήξεως).

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Αὐτοὶ περιπαίζουσ τὰ ὄπλα, κύριε . . . Τοὺς γνωρίζω καλὰ, σὰς λέγω. Ἐγὼ ἐγεννήθηκα εἰς τὴν χώραν τῶν στριγγλῶν καὶ τῶν μάγων . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς σκηνῆς, μὲ φωνὴν ἀρρενωπὴν, ἐνῶ διπλῶνει ἐν μάκτρον)

Εἰς αὐτὴν εὐρίσκεσαι.

EKTΩP (στρεφόμενος ζωηρῶς)

Ποῖος ὠμίλησε ; (Ἡ Ἄρτεμις ἐξακολουθεῖ νὰ κεντᾷ ἡσύχως).

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Πᾶμε, κύριε . . . πᾶμε, γιατί θὰ χάσω τὸ μυαλό μου.

EKTΩP

Βλάκκα καὶ δειλίε ! . . . (Ἐν ἐξάψει). Δὲν ἐμπρίζομαι ἐγὼ, κυρία, μὲ περὶ ἀριώδη τεχνάσματα. Δὲν θὰ φύγω ἀπ' ἐδῶ, πρὶν ἐπανιδῶ σῶν καὶ ὑγῆ τὸν φίλον, τὸν ὁποῖον ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀγαπῶ. Γνωρίζω ὅτι εἰσῆλθεν ἐδῶ πρό πολλῆς ὥρας . . .

ARTEMIS

Καὶ σὰς ἐπεφόρτισε νὰ ἔλθετε νὰ τὸν ζητήσετε ; Καὶ ἂν εὖρεν ἐδῶ τὸ μυστηριώδες ἄτομον, τὸ ὁποῖον ἀνεζητεῖ καὶ τὸ ὁποῖον ἠλπίζε νὰ συναντήσῃ, νομίζετε ὅτι εἶνε εὐχάριστον πρᾶγμα νὰ τοῦ διαταράξῃτε τὴν ἡσυχίαν του ;

EKTΩP

Τὸ μυστηριώδες ἄτομον ; Αἶ, κυρία, ἐγὼ δὲν πιστεύω οὔτε εἰς τὰς μαγίσσας οὔτε εἰς τὰ τραπέζακια, σὰς προειδοποιῶ· ἐδῶ δὲν πρόκειται περὶ μαγείας· ἐδῶ ὑπάρχει ὀλοπλοκία, ἐπικίνδυνος ἴσως, τὴν ὁποίαν θ' ἀνακαλύψω.

ARTEMIS

Δὲν πιστεύετε εἰς τὰς μαγίσσας, κύριε Μωλεόν ; Ἄλλ' ἐὰν ἐγὼ σὰς παρεῖχα τὴν ἀκκατμάχην ἀπόδειξιν ὅτι εὐρίσκεσθε ἐνώπιον ἐνός τοιούτου ὄντος, ἀνωτέρου τῶν ἀνθρώπων, τί θὰ ἐλέγετε ;

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Τ' ἀκούτε, κύριε ; δὲν με πιστεύετε τώρα ; Τὸ ὁμολογεῖ πῶς εἶνε μάγισσα ! . . .

EKTΩP (ἀπῳθῶν αὐτὸν)

Θὰ ἔλεγα, κυρία, θὰ ἔλεγα . . . ὦ ! μὰ αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον !

ARTEMIS

Ἐδῶ πλησίον, δύο βήματα, ἤμπορῶ νὰ σὰς παράσχω τὴν ἀπόδειξιν . . . Ἀπαλλάττω τῆς δοκιμασίας αὐτὸν τὸν νέον, ὅστις δὲν θ' ἀντεῖχε. (Λαμβάνουσα τὸ κηρίον). Ἀκολουθήσατέ με, ἂν τολμάτε.

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (προσπαθῶν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν Ἐκτορα)

Μὴ πάτε, κύριε ! . . . γιὰ τὴν ζωὴ σας ! . . . γιὰ τὴν ψυχὴ σας εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ! . . . Μὴν πάτε ! . . .

EKTΩP (μετὰ τινος στιγμῆς δισταγμοῦ ἀπῳθῶν βιαίως τὸν Ἵβονέτον)

Σὰς ἀκολουθῶ. (Ἡ Ἄρτεμις ἐξέρχεται διὰ τῆς πλαγίας θύρας. Ὁ Ἐκτωρ τὴν ἀκολουθεῖ).

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ καὶ ΥΒΟΝΕΤΟΣ.

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Χριστέ καὶ Παναγία μου ! . . . Καὶ μὲ ἀφίνει μόνον μὲ τὸν Μερλίνον ! . . . (Παρατηρεῖ τὸν Φραγκίσκον διὰ τῆς ἄρκας τοῦ ὀφθαλμοῦ).

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Αἱ ! παλληκάρη ! . . .

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (μετὰ σεβασμοῦ)

Κύριε . . . Ἐξοχώτατε ! . . . (Καθ' ἐαυτόν). Τώρα θὰ μὲ μεταβάλλῃ σὲ κανένα ζῶν.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Πλησίος ! . . . (Ὁ Ἵβονέτος πλησιάζει μετὰ δυσπιστίας καὶ ὁ Φραγκίσκος τὸν παρατηρεῖ μειδιῶν, αὐτὸς δὲ γελᾷ ἐπίσης ἠλιθίως διὰ νὰ φανῆ ἀρεστός. Ὁ γέροντ δίδει αὐτῷ ἐλαφρὸν κτύπημα εἰς τὴν παρειάν).

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὴν παρειάν)

Ὅραϊ ! . . . τώρα μοῦ ἐμάγεισε τὸ ἓνα μάγουλο ! . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Πῶς σὲ λένε ;

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Ἵβονέτον, ἐξοχώτατε.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Λοιπόν, Ἵβονέτε μου . . .

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Ἐεῦρει τὸ ὄνομά μου ! . . . Αὐτοὶ αἱ μάγοι, ἀγκαλά, τὰ ξέραν ὅλα ! . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Μοῦ κάνεις μιὰ χάρι ;

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Ἄκουε ἐκεῖ, ἐξοχώτατε ! . . . (Καθ' ἐαυτόν). Κάτι φοβερὸν θὰ μοῦ ζητήσῃ τώρα ! . . . Πᾶει ! . . . ἐκολάσθηκα.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (δεικνύων τὴν τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἀπομένουσι τὰ λείψανα τοῦ δεῖπνου)

Πᾶρε αὐτὸ τὸ τραπέζι καὶ βάλε το ἐκεῖ πέρα.

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Μάλιστα, ἐξοχώτατε . . . (Καθ' ἐαυτόν). Θὰ εἶνε κανένα τραπέζι μαγευμένον . . . Προσοχῆ ! (Ἐπιθέτει τὴν χεῖρα μετὰ προφυλάξεως ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ μετ' ἀνησυχίας. Ὁ Φραγκίσκος ἀνοίγει ἀμφοτέρω τὰ φύλλα τῆς εἰς τὸ βάθος θύρας. Ὁ Ἵβονέτος ἐγείρων τὴν τράπεζαν τὴν μεταφέρει καὶ τὴν ἀποθέτει ἐκτὸς τῆς θύρας, εἰτα ἐπιστρέφει).

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

Τώρα, Ἵβονέτε . . .

ΥΒΟΝΕΤΟΣ

Ἐξοχώτατε ! . . . (Καθ' ἐαυτόν). Ἀχ ! τώρα θὰ μοῦ δώσῃ τὴν μαγικὴν σκόνην ! . . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (δεικνύων αὐτῷ ἕδραν).

Κάθισ' ἐκεῖ καὶ ἀναπαύσου ! (Ὁ Ἵβονέτος κάθεται μετὰ στενοχωρίας. Ὁ Φραγκίσκος τὸν παρατηρεῖ σύνοφρος. Ὁ Ἵβονέτος σχεδὸν ὕπνωτιζεται. Σιγῆ. Εἰκόν. — Εἰτα ἀνοίγεται ἡ πλαγία θύρα καὶ ἐμφανίζεται ὁ Ἐκτωρ κρατῶν τὸ φῶς καὶ προηγούμενος μετ' ἐνδείξεων βαθέος σεβασμοῦ τῆς Ἄρτεμιδος).

ΣΚΗΝΗ Η'

ARTEMIS, EKTΩP καὶ οἱ PHΘENTEΣ.

ΥΒΟΝΕΤΟΣ (ἐγειρόμενος)

Ἄ ! νὰ ποῦ ἐδαμάσθη ὁ ἄπιστος ! . . . (Πλησιάζων πρὸς τὸν Ἐκτορα). Λοιπόν, κύριε, . . . ἐπεισθήκατε τώρα ; Δὲν σὰς τὸ ἔλεγα ἐγὼ ; . . .

'Εγώ είμαι από τήν Βρετανίαν ! . . . Να ἤξεύ-
ρετε πῶς μέ ἐμεταχειρίσθη αὐτός ὁ μάγος ὁ
Μερλίνος ! . . . Τί ἀχρεῖος γέροντας ! . . .

ΕΚΤΩΡ (αὐστηρῶς)

Σιῶπηση ! (Λαμβάνει τὸν μανδύαν τοῦ ἀποθεθε-
μένον εἰς μίαν γωνίαν καὶ προχωρῶν σοβαρῶς πρὸς
τὴν Ἀρτέμιδα, ὑποκλίνεται πρὸ αὐτῆς εὐσεβάστως
εἶτα μετὰ τῆς αὐτῆς σοβαρότητος προχωρεῖ καὶ ὑπο-
κλίνεται ἐπίσης πρὸ τοῦ Φραγκίσκου. Ὁ Ὑθονέτος
τὸν παρακολουθεῖ κατὰ βῆμα ἀπομιμούμενος πᾶσαν
αὐτοῦ κίνησιν. Μεθ' ὃ ἀμφότεροι ἐξέρχονται διὰ τῆς
θύρας τοῦ βᾶθους. Ὁ Ὑθονέτος παρακολουθῶν τὸν
κύριόν του, στρέφεται καὶ χαιρετίζει ἐκ νέου. Ἡ Ἀρ-
τεμις καὶ ὁ Φραγκίσκος προσθιλέπουσιν ἀλλήλους γε-
λώντες).

ΣΚΗΝΗ Θ'

ARTEMIS, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ εἶτα ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

ARTEMIS (ἰσταμένη παρὰ τὴν μικρὰν θύραν
καὶ ἀκροωμένη).

Αὐτὸς εἶνε ! . . . Ἦτο καιρὸς ! . . . (Ὁ Κομί-
γιος κρατῶν τὸν φανὸν καὶ περιτετυλιγμένος εἰς τὸν
ἐϋρὺν μανδύαν διάβροχον ἐκ τῆς χιόνος, εἰσέρχεται ἐκ
τῆς θύρας τοῦ βᾶθους πρὸς τὰ δεξιά). Ἄχ, Θεέ
μου ! . . . εἰς τί κατάστασιν εἴσθε ! . . . Ἐγίνατε
μούσκευμα ! . . . (Τὸν βοηθεῖ ὅπως ἀποβάλῃ τὸν
μανδύαν του). Καθίστε γρήγορα νὰ ζεσταθῆτε ! . . .

ΚΟΜΙΓΓΙΟΣ

Αἰσθάνομαι πραγματικῶς τὴν ἀνάγκην. (Το-
ποθετεῖται παρὰ τὴν ἐστία). Τὸν ἀσθενῆ σας, θε-
σποινίς, τὸν ἀφῆκα νὰ κοιμᾶται βαθύτατα.

ARTEMIS

'Α ! τόσον τὸ καλλίτερον. Σὰς εὐχαριστῶ
πολύ. Ἀπομένει ἀκόμη ἀριστόν μέρος ἀγαθοῦ
εἰς τὴν ψυχὴν σας.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (βίπτει ξύλα εἰς τὸ πῦρ τῆς ἐστίας καὶ
διευθύνεται πρὸς τὸ βᾶθος τῆς σκηνῆς ἀποκομίζων
τὸν φανὸν καὶ τὸν μανδύαν ἐνῶ εἰτοιμάζεται νὰ
ἐξέλθῃ, στρέφεται)

Φρόνιμα, νέσι, φρόνιμα ! ('Ἐξέρχεται).

[Ἐπίεται τὸ τέλος]

ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΜΥΘΟΙ

Η ΓΙΔΑ

Τῇ γίδα τὴν ἔφτιασε ὁ Διάβολος, μὰ δὲν ἐλυγοῦ-
σαν τὰ πόδια τῆς ἔστικε πάντα ὀρθή καὶ ἐφοροῦσαν
ὅλα τὰ γίδια.

Μιὰ ἡμέρα τὴν ἔδειξε τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ εἶπε:
— Ἐφτιασα ἕνα πρᾶμα, μὰ δὲν μπορῶ νὰ τὸ
κάνω νὰ κάτση καὶ μου φορᾶει.

Τότε ὁ Χριστὸς ἔβγαλε τὴ βοῦλλά του καὶ τὴν
ἐβούλωσε εἰς τὰ δύο γόνατα καὶ ἀμέσως ἐκάθισε.

Γιὰ τοῦτο τὰ γίδια ἔχουν εἰς τὰ δύο μπροστινὰ
ποδάρια ἀπὸ μίαν βοῦλλα εἰς τὰ γόνατα.

Ὁ Διάβολος ἔσκασε ποῦ ὁ Χριστὸς ἔφτιασε κα-
λῆτερο πρᾶμα ἀπ' αὐτὸν καὶ ἐμάζεψεν ὅλους τοὺς
λαγούς καὶ τοὺς βάνει καθὲ νύκτα καὶ ὀργώνουν
τὰ χωράφια του, καὶ ὅσοι δὲν πηγαίνουν, ἐκείνους
τοὺς ἀφίνει καὶ τοὺς πιάνουν τὰ λαγωνικά.

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΕΡΙ ΘΕΡΙΣΜΟΥ

*Σφίγγει, ἀμαλλοδεταί, τὰ δράγματα
μὴ παριών τις
Εἶπε, σύκιναι ἄνδρες,
ἀπόλετο χ' οὗτος ὁ μισθός.
θεόκριτος.*

'Ἦδη πρὸ 2200 ἐτῶν ὁ Θεόκριτος, ὁ ποιη-
τῆς τῶν ἀγροτικῶν εἰδυλλιών, συνεβούλευεν εἰς
τοὺς δέτας τῶν θεριστῶν τοῦ νὰ σφιγγουν τὰ
χειρόβολα, δηλ. νὰ δένουν σφιγκτὰ τὰ δεμάτια,
ἵνα μὴ ὁ διερχόμενος διαβάτης τοὺς ὀνομάση
σάπιους καὶ ἀναξίους τοῦ ἀκριβοῦ ἡμερομισθίου
των. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ δεσίματος ἐξακο-
λουθεῖ μέχρι σήμερον ἀκόμη νὰ εἶναι ἡ μεγαλει-
τέρα φροντίς τῆς ἐποχῆς τοῦ θερισμοῦ.

Τὰ δεματικά τοῦ σίτου πόσον εὐθραυστα εἶναι
πρέπει νὰ τηρῶνται ἐπιμελῶς ὑγρὰ διὰ νὰ δένουν.
'Αλλ' ὅταν ὁ σίτος εἶναι βραχύς, χρειάζεται δι-
πλοὺν «δεματικόν», διότι τοῦ μονοῦ καλάμου τὸ
μῆκος δὲν ἐπαρκεῖ. Ἀλλ' ὅταν ὁ σίτος μένη
πολύ κοντός, δὲν ἀρκεῖ οὔτε τὸ διπλοῦν δεματι-
κόν, καταφεύγουν δὲ οἱ χωρικοὶ εἰς τὰ χόρτα
τοῦ βάλτου διὰ νὰ ἐπιτύχουν δεματικά ἐκ κυ-
πέριου. Τάχα δικτί δὲν καλλιγεροῦμεν καὶ ἡμεῖς,
ὡς γίνεται ἀλλαχοῦ, τὴν βρίζαν, τὸ μεγαλόσω-
μον τοῦτο φυτόν, ὅπερ εἰς ὑγρὰς τοποθεσίας
φθάνει εἰς ἀνάστημα ἀνδρὸς καὶ παράγει οὕτω
δεματικά μονοκόμματα ἄριστα. Μήπως ἡ μικρὰ
ποσότης σταχυῶν βρίζης ἀναμιγνυομένη μετὰ
τοῦ σίτου δύναται νὰ παραβλάπτῃ τὴν ποιότητα
τοῦ ἀρτοκάριου ;

Δυστυχῶς, ἂν καὶ ἡ βρίζα εἶναι σιτηρὸν
παράγον ἄριστον ἀρκετὰ καλῆς ποιότητος, θρε-
πτικόν, εὐγευστον καὶ ἴσως καὶ αὐτοῦ τοῦ σίτου
ὑγιεινότερον, τὸ ἐμπόριον ἐν Ἑλλάδι δεικνύεται
πολύ αὐστηρὸν πρὸς τοὺς σίτους τοὺς ἀναμειγ-
μένους ἔστω καὶ μὲ μικρὰν ποσότητα βρίζης,
διότι, ἐὰν αὕτη δὲν καταστρέφῃ τὴν ποιότητα,
βλάπτει ὀλίγον τὴν λευκότητα τοῦ ἄρτου.

Αἱ ἀπλαῖ λεγόμεναι θεριστικαὶ μηχαναί, εὐ-
θιναί, εὐχρηστοὶ καὶ εὐμεταχειρίστοι, ἔλυσαν
κατὰ μέγα μέρος τὸ ζήτημα τοῦ θερισμοῦ τῶν
σιτηρῶν· μετὰ μίαν τοιαύτην εἰς ἐργάτης μετὰ
δύο ἡπῶν θερίζει εἰς ἐπίπεδον ἄγρον ἀρκετὰ τε-
λειῶς 40-50 στρέμματα τὴν ἡμέραν. Ἀλλ' ἡ
μηχανὴ αὕτη θερίζει τὸν σίτον πολὺ πλησίον
τῆς γῆς καὶ ὅταν συμβαίνει νὰ εἶναι ὑψηλός,
παράγει οὐχὶ ἀκροθερί· ἀλλὰ καλάμους πολὺ
μακρούς. Διὰ τοῦτο ἡ μηχανὴ εἶναι κατὰλληλος
διὰ χαμηλά σπαρτά, ἰδίως διὰ κριθὴν καὶ βρό-
μην, ἢ διὰ λίαν ὑψηλά, βρίζαν π. χ., ὅταν σκο-
πὸς εἶναι ν' ἀποκτήσωμεν ὅσον ἐνεσσι περισσό-
τερα ἄχυρα μακρὰ χρήσιμα τῇ βιομηχανίᾳ.

'Αλλὰ τὸ χειρίστον πάντων ἡ μηχανὴ αὕτη
κόπτει τὸ σπαρτόν καὶ τὸ ἀφίνει ἄδετον.

'Ἦδη πρὸ εἰκοσαετίας εἰσήχθησαν εἰς τὴν
Θεσσαλίαν εἰς τὸ κτήμα Ἀιδίνιον αἱ πρώται
δεματοδετικαὶ θεριστικαὶ μηχαναί, αἵτινες ἐδεον
τὰ δεματικά μὲ σύρμα. Ὁ λίαν ἀξιέπαινος οὗτος
νεωτερισμὸς ὀφείλεται εἰς τὸν κ. Α. Κασσαβέ-
την, ὅστις βραδύτερον ἐδώρησε τὸ κτήμα εἰς τὸ
'Ελληνικὸν δημόσιον, ἵνα γίνῃ Γεωργικὴ σχολή.

Βεβχίως αἱ ὀγκώδεις ἐκείναι μηχαναί δὲν
ἦσαν πλεῖσθ πρακτικαί, διότι ἦσαν βεβρυτάται
τὴν ἔλξιν, καὶ τὸ σύρμα βεβρυ καὶ πολυδάπανον
ἐδυσχέραιεν ἰδιαζόντως τὸν ἀλωνισμόν. Σήμε-
ρον διασπῶνται εἰς διάφορα μέρη τοῦ κτήματος
περίεργα περίπλοκα τεμάχια σιδήρου, ὀγκώδεις
τροχοί, βαρεῖκι ράβδοι κτλ., λείψανα τῶν πα-
λαιῶν τούτων δετικῶν μηχανημάτων. Φαίνεται
ὅμως ὅτι μ' ὅλον τὸ βᾶρος των, μ' ὅλον τὸν πε-
λώριον ὄγκον των, εἰργάσθησαν ἀρκετὰ καὶ
ἐγήρασαν ἐργαζόμεναι. Ἐὰν οὐδεὶς ἐμίμηθη τὸν
κ. Κασσαβέτην, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μηχανήματα
ταῦτα, ὁ σπόρος τῆς προόδου ὃν τόσον φιλοτί-
μως διέσπειρεν ὁ φιλοπρόδοος ἀνὴρ, ἐβλάστησε
μ' ὅλα ταῦτα θαυμασίως. Ἡ Γεωργικὴ σχολὴ
τὰ πρώτα ἔτη τῆς συστάσεώς της ἔφερε νέας
δεδικασμένας μηχανὰς πολὺ τελειότερας, αἵτινες ἐδεον
μὲ σπάγον. Ἦδη ὅμως μετὰ πάροδον ἱκανῶν
ἐτῶν αὕτη ἐπροτίμησε τὰς ἐν τῷ μεταξύ λίαν
βελτιωθεῖσας δεδικασμένας θεριστικὰς μηχανὰς τοῦ
συστήματος Ἀδριάν, αἵτινες ἐπίσης δένουσι μὲ
σπάγον. Δὲν γνωρίζομεν ἐκ τοῦ σύνεργου ἄλλα
συστήματα παρομοίων μηχανῶν, ὥστε νὰ θέλω-
μεν νὰ ἐκφέρωμεν συγκριτικὰς παρατηρήσεις
περὶ τῆς σχετικῆς ἀξίας των· ἐκεῖνο τὸ ὅποιον
εἶδομεν καὶ βλέπομεν τὰς ἡμέρας ταύτας ἐν Ἀϊ-
δινίῳ εἶναι μία δετικθθεριστικὴ μηχανὴ Ἀδριάν,
ἣτις σύρεται ὑπὸ τριῶν κοινοτάτων ἐγχαυρίων
ἡπῶν, ἐργαζομένων περίπου 5 ὄρας πρὸ μεσημ-
βρίας καὶ 5 ὄρας μετὰ μεσημβρίαν· οὕτω θερί-
ζονται καὶ δένονται ἐπιμελῶς περίπου 35 στρέμ-
ματα τὴν ἡμέραν. Εἶναι δὲ ἡ ἐργασία τῆς τό-
σον τελεία, ὥστε καὶ χωρικοὶ πολλοὶ κατέφυγον
εἰς τὴν μηχανὴν προσφέροντες κατὰ κοιλὸν σπό-
ρου ἡμῖν κοιλὸν σίτου ὡς θεριστικά, ἧτοι μὲ
τὰς τρεχούσας τιμὰς τοῦ ἡμερομισθίου περίπου
1,50 δραχμὴν κατὰ στρέμμα.

Εἰς τὰ λίαν ἀραιά, τὰ λίαν ὑψηλά, τὰ λίαν
κοντά, τὰ ἄτακτα καὶ τὰ πλανάσμενα σπαρτά
ἀληθῶς ἡ μηχανὴ δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀμειπτος.
Εἰς τὰ κανονικά ὁμοῦ σπαρτά σίτου, τὰ ὅποια
παρουσιάζουσι τὸν μέσον ὄρον τῆς καταστάσεως
τῶν ἀγρῶν, ὃ ἐστὶ περίπου τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου
κτήματος, ἡ μηχανὴ θερίζει καὶ δένει οὐχὶ μόνον
ἐξ ἴσου καλῶς ὅπως οἱ ἐργάται θερισταί, ἀλλὰ
πολύ τελειότερον, διότι δὲν διαφεύγει ἐξ αὐτῆς οὐ-
δεὶς στάχυς καὶ εἰς μάρτην ἀναζητεῖ ὁ ὀφθαλμὸς

τῶν πτωχῶν σταχυοσυλλεκτῶν στάχυον τινὰ δια-
φεύγοντα. Δηλαδή ἂν δὲν δυναμῆθα νὰ ἔχωμεν
τὴν ἀξίωσιν νὰ θερίσωμεν ὅλους τοὺς ἀγρούς ὡς
πρέπει διὰ τῆς μηχανῆς ταύτης, πάντοτε δυνα-
μῆθα νὰ θερίσωμεν δι' αὐτῆς τὰ δύο τρίτα τῶν
ἀγρῶν, ἐκτελοῦντες δι' ἐνὸς ἐργάτου καὶ τριῶν
ἡπῶν ἐργασίαν 12-15 κοινῶν θνητῶν, χωρὶς
νὰ φυγαδευθῇ τὸ χρεῖμα ἐκ τοῦ τόπου ὑπὸ μορ-
φήν ἡμερομισθίων. Ἀλλ' οὐ παντὸς πλεῖν ἐς
Κόρινθον ! Βεβχίως ὁ τυχὸν κοινὸς ἐργάτης ἢ
ἡνίχιος ὀλίγον προσεκτικὸς δύναται νὰ ὁδηγῇ
τὴν μηχανὴν, πλὴν διὰ νὰ τὴν συντήρῃ, διὰ νὰ
τὴν διατηρῇ κτλ. πρέπει νὰ ἔχη ἐπὶ κεφαλῆς
ἐπιστάτην εἰδήμονα καὶ ἐμπειρον γνωρίζοντα
κατὰ βᾶθος τὸν περίπλοκον κάπως μηχανισμόν
τῆς, τὸ μυστικὸν τῶν διαφόρων κοχλιῶν, δι' ὧν
ρυθμίζεται ἐν τῷ ἄμα τὸ μέγεθος τοῦ δεμάτος,
καὶ τὸ ἀναγκασίον σφιγγίμον τοῦ σπάγου.

*Σφίγγει, ἀμαλλοδεταί, τὰ δράγματα
μὴ παριών τις
Εἶπε, σύκιναι ἄνδρες,
ἀπόλετο χ' οὗτος ὁ μισθός. (θεόκριτος)
Ρ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ*

ΠΟΙΚΙΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Ο ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ ΕΝ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑΙ ΕΛΛΑΔΙ

[Τὸ πρὸ ἐν Πίση καθηγητοῦ Φ. Ζαμβάδου].

Αἱ πρώται ἀπόπειραι πρὸς ταχεῖαν μετάδοσιν
ἀγγελμάτων καὶ εἰδήσεων εἰς τόπους μακρινούς
ἀνέρχονται εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα καὶ
ἐγεννήθησαν ὄχι ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς διευκολύν-
σεως ἐπικοινωνίας εἰρηνικῆς καὶ ἐμπορικῆς, ἀλλ'
ἐκ τῆς ἀνάγκης πρὸς δήλωσιν κινήσεων καὶ αἰ-
τησιν βοθηθείας ἐν τοῖς πολέμοις, οἵτινες ἦσαν
συχνότατοι παρὰ τοῖς πρωτογόνοις ἐκείνοις λαοῖς.
Καθ' ὅλους δὲ τοὺς αἰῶνας τῆς ἀρχαιότητος τὰ
τηλεγραφικὰ μέσα ἐξηκολούθησαν χρησιμεύοντα
μόνον πρὸς σκοπὸν πολεμικόν, οὐδ' ὑπάρχει ἔχνος
χρήσεως αὐτῶν οὐδεμιᾶς ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ἱστο-
ρικαί, στρατιωτικαὶ συγγραφαί, λεξικογράφοι
θεώρησαν αὐτὰ πάντοτε ὡς τι ἀναφερόμενον
εἰς τὰ τοῦ πολέμου.

Τὸ δὲ κοινώτατον καὶ σχεδὸν μόνον μέσον οὗ
ἐπιουόντο χρῆσιν οἱ ἀρχαῖοι ἦσαν οἱ πυρσοὶ ἢ
φουκτοὶ, οἵτινες ἀνήπτοντο ἐπὶ τόπων ὑψηλῶν
καὶ συνήθως ἐγίνοντο ὄρατοι ἀπ' ὑψηλοῦ. Ἦδη ἐν
τῇ Ἰλιάδι (Σ, 210) γίνεται ἐν τινι περσομιώσει
λόγος περὶ νησιωτικῆς πόλεως πολιορκουμένης,
ἣτις τὴν μὲν ἡμέραν μάχεται, τὴν δὲ νύκτα
ἀνάπτει πυρσοὺς, ὅπως καλέσῃ εἰς βοήθειαν τοὺς
κατοίκους τῆς νήσου καὶ τὰς πλησίον σταθμευού-
σας νῆας.

ἄμα δ' ἡελίω καταδύνει
 πυρσοί τε φλεγέθουσι ἐπήτριμοι, ὕψος δ' αὐγῆ
 γίνετ' αἰσούσα, περικτιόνεσσιν ἰδέσθαι,
 αἰ κεν πῶς σὺν νηυσὶν ἄρης ἀλητῆρες ἴκωνται.

Ἄλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ οἱ πυρσοὶ εἶνε μόνον ἀόριστος σήμκις κινδύνου, δὲν φαίνεται δὲ νὰ ἀνευρίσκηται ἐν αὐτῷ τοῦθ' ὄπερ εἶνε ἀρχὴ καὶ θεμέλιον παντός τηλεγραφικοῦ συστήματος, ἦτοι ἡ σαφῆς καὶ τακτὴ συνθήκη περὶ τῆς ἀξίας τῶν σημείων μεταξύ τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀνταποκρινομένων. Ἄλλὰ περὶ τοιαύτης συνθήκης ὑπῆρχε πάντως εἰδησις ἐν τοῖς ποιήμασι τοῦ ἐπικοῦ κύκλου, ἐξ ὧν πιθανῶς παρέλαβεν ὁ Βιργίλιος τὰ τοῦ πυρσοῦ τοῦ ἀναφθέντος ἐπὶ τῆς βασιλικῆς νῆος πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ γνωρισθῆ εἰς τὸν Σίωνα, ὅτι ἦτο καιρὸς ν' ἀνοίξη τὸν δούρειον ἵππον, ὅπως ἐξέλθωσιν οἱ ἐν αὐτῷ κεκλεισμένοι ἔνοπλοι ἄνδρες (Βιργιλίου Αἰνείαδος II, 256). Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων τοῦ Αἰσχύλου ἀρχεῖται διὰ τοῦ φρονκτοῦ τοῦ ἀγγέλλοντος τὴν ἄλωση τῆς Τροίας, ἐπελθοῦσαν τὴν αὐτὴν ἐκείνην νύκτα. Ἄνευ δὲ προηγουμένης συνεννόησεως μεταξύ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τῶν σημείων ἐκείνου οὕτε τὴν προσοχὴν ἤθελαν ἐξεγείρει οὔτε ἤθελαν ἐννοηθῆ. Τὸ δὲ χωρίον ἐκείνου τοῦ Αἰσχύλου εἶνε κατ' ἐμὲ κριτὴν τεκμήριον σπουδαϊοτάτου περὶ τῆς ἥδη ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ποιητοῦ χρήσεως τῶν πυρσῶν ὡς σημείων οὐ μόνον μεταξύ δύο τοπίων ἀπ' εὐθείας ὄρατῶν εἰς ἀλλήλα, ἀλλὰ καὶ μεταξύ χωρίων πολὺ ἀφισταμένων ἀλλήλων καὶ μὴ ὄρατῶν, τῆς ἀγγελίας διαβιβάζομένης διὰ πολλῶν μεσαζόντων σταθμῶν. Τούτο δὲ πάντως ἐτελεῖτο ἐν χρόνοις μεταγενεστέροις· ἀλλ' οὐθ' ἐπὶ τῷ ἀκατανόητος ἢ παρατήρησις ἐκείνη τοῦ Πολυβίου (X, 43), ὅστις, ἀπαριθμῶν τὰ μέγιστα ὠφελήματα τῆς ἐν πολέμῳ πυρσείας, λέγει, ὅτι δι' αὐτῆς δύνανται νὰ γνωσθῶσιν ἀμέσως τὰ συμβαίνοντα ἐν ἀποστάσει τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων ἡμερῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ πλείονων. Ἄλλως δὲ καὶ ἢ Μαρδόnius παρὰ τῷ Ἡρόδοτῳ (IX, 3) εἰκάζει, ὅτι δύναται νὰγγεῖλη εἰς τὸν ἐν Σάρδεσι διαμένοντα Ξέρξην τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς Ἀθήνας διὰ πυρσῶν ἀπὸ νήσου εἰς νῆσον.

Σύστημα δὲ συνεννόησεως εἰδικώτερον καὶ ἀκριβέστερον θὰ ἠδύναμεθα νὰ εἰκάσωμεν ἐνθα ὁ αὐτός Ἡρόδοτος (VII, 182 κ. ἑ.) διηγείται, ὅτι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ξέρξου εἰς τοὺς Ἕλληνας, σταθμεύοντας ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, ἠγ-

1 Ἐν στίχοις λαμποῖς (Αἰσχύλου Ἀγαμέμνονος στ. 293 κ. ἑ. ἐκδ. Wecklein) ἢ Κλυταμνήστρα ἐξηγεῖ εἰς τὸν χρόν πῶς τὸ εὐάρεστον ἀγγελμᾶ εἶχε ταχέως σημανθῆ διὰ φρονκτῶν ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῆς Ἴδης εἰς τὸ Ερμαῖον λέπας τῆς Λήμου, ἐκεῖθεν δ' εἰς τὸν Ἄθω, καὶ οὕτω περικτιόνεσσιν ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν εἶχε φθάσει εἰς τοὺς δόμους τῶν Ἀτρεϊδῶν φάος τόθ' οὐκ ἀπαπὸν Ἰδαίου πυρός.

γέλθη διὰ πυρσῶν ἀναφθέντων ἐν Σκιαθῶ, ὅτι τρεῖς τῶν τριήρων αὐτῶν εἶχον συλληφθῆ παρὰ τῶν Περσῶν· δι' οὖν λόγον ἀνέξευζαν εἰς τὴν Χαλκίδα πρὸς φύλαξιν τοῦ Εὐρίπου. Ἄλλὰ πιθανῶς ἢ φρονκτωρὶς ἐκείνη ἐσήμαινε μόνον παρουσίαν τῶν πολεμίων ἢ ἀπώλειαν νηῶν ἄνευ τῶν λεπτομερειῶν αἰς προσθέτει εἰς τὸ ἀγγελμᾶ ἐκείνο ὁ ἱστορικός.

Ἡ δὲ δῆλωσις τῆς παρουσίας τῶν πολεμίων ἢ κινδύνου ἐπικειμένου φαίνεται ὅτι ἦτο ὁ κυριώτατος σκοπὸς τῶν πυρσῶν· βεβαίως δὲ ἦτο ὁ συνθηθέστατος. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον οἱ Ἀθηναῖοι συναρᾶ τῇ μακρουργίᾳ τοῦ Θεουκυδίδου (II, 94) ἐμαθον τὰ κατὰ τὴν κατάληψιν τῆς Σαλαμῖνος, ἀλούσης ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἐμαθον καὶ οἱ Θεβαῖοι τὴν νυκτερινὴν ἐξοδὸν τῶν Πλαταιῶν (Θουκυδίδου III, 22)· διὸ καὶ οὕτοι παρανέσχον ἀπὸ τοῦ τεύχους φρονκτοὺς πολλοὺς, ὅπως ἐπιφέρει συγγυαὶν καὶ καταστήσωσιν εἰς τοὺς πολεμίους ἀδιάγνωστον τὴν ἀλήθειαν. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐσημάνθη εἰς τοὺς Πελοποννησίους ἐν Συβοτοῖς ὁ ἐκ Λευκκῶς ἀπόπλους ἐξήκοντ' ἀθηναϊκῶν νηῶν (Θουκυδίδου III, 80) καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐν Σηστῶ ἢ προσέγγισις τῶν πελοποννησιακῶν τριήρων (αὐτ. VIII, 102). Ἐλέγοντο δὲ οἱ τοιοῦτοι πυρσοὶ πολέμιοι, καὶ ἀναγκασίως ἦσαν, ὡς εἰκόσ, διάφοροι τῶν σημαινόντων τὴν ἀφίξιν φιλιῶν καὶ ἐπικουρῶν στρατιῶν, εἴτινες ἐκαλοῦντο πυρσοὶ φίλιοι. Θυρὸλος δὲ τις ἀναφερόμενος εἰς τὴν κακὴν πίστιν τῶν Λοκρῶν ἀνεβ.βάζε τὴν διάκρισιν ἐκείνην εἰς τοὺς χρόνους τῆς καθόδου τῶν Ἡρακλειδῶν (Πολυβίου XII, 12).

Ἄλλ' ὁ στοιχειώδης οὗτος τρόπος τῆς σημαινσεως οὐ μόνον εἶχε τὸ μειονέκτημα, ὅτι μόνον τὴν νύκτα ἠδύνατο νὰ γείνη χρῆσις αὐτοῦ, ἀλλ' εἶχε καὶ τὸ μέγιστον ἐλάττωμα, ὅτι δι' αὐτοῦ πᾶν ὀλίγα μόνον, ἐκ τῶν προτέρων συμφωνημένα, ἠδύνατο νὰ δηλωθῶσιν, καὶ ταῦτα κατὰ τρόπον ἀόριστον καὶ ἀσαφῆ. Καὶ ὅμως οἱ πυρσοὶ ἐκείνοι διήρκεσαν καθ' ὅλους τοὺς εὐκλεεστάτους αἰῶνας τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· ὅπως δ' εὐρωμεν πρόσοδὸν τινα, ἀνάγκη νὰ καταβῶμεν εἰς τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους, ὅτ' ἐν μέσῳ τῆς διαμάχης τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Μακεδόνας ἢ πολεμικὴ τέχνη ἔκαμε τὰς μεγίστας πρόσδοσις.

Πρὸ ἐκείνων δὲ τῶν χρόνων εὐρίσκουμεν μνημονευομένην μίαν μόνην ἐφεύρεσιν ὄχι στρατηγού τινος, ἀλλὰ συγγραφέως πολεμικοῦ. Εἶνε δὲ οὗτος Αἰνείας ὁ ἐπιλεγόμενος Τακτικός, ζήσας τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ τετάρτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος καὶ γράψας βιβλίον ἐπιγραφόμενον Τακτικὸν ὑπόμνημα, οὐ σώζεται μόνον τὸ εἰς τὰς πολιορκίας ἀναφερόμενον μέρος. Ἡ περιγραφὴ τοῦ τη-

λεγραφικοῦ αὐτοῦ συστήματος δὲν συνέμεινε ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' εὐτυχῶς διεσώθη ὑπὸ τοῦ Πολυβίου (X, 44). Καὶ δὴ ὁ Αἰνείας προέτεινε τὴν κατασκευὴν δύο ἀγγείων κεραμείων ἐντελῶς ὁμοίων, ἐχόντων ὕψος μὲν τριῶν πηχῶν, ἦτοι μέτρ. γαλλ. 1,38, πλάτος δ' ἐνὸς πήχεος, ἦτοι μέτρ. γαλλ. 0,46. Εἰς δὲ τὸ βάθος ἦ κατὰ τὸ κατώτερον ἄκρον ἔμελλον νὰ ἔχωσι τάγγεια τρήμα ὅμοιον οὕτως, ὥστε, πληρουμένων ἀμφοτέρων, τὸ ὕδωρ ἔμελλε νὰ ἐξέρχεται ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κατ' ἴσον ποσόν. Ἐπειτα δ' ἔμελλον νὰ κατασκευασθῶσι δύο ἴσαι βακτηριαί, διηρημένοι κατὰ διαστήματα τριῶν δακτύλων, ἦτοι περίπου χιλιοστομέτρων 58, καὶ καθ' ἑκάστον διάστημα νὰ γράφωσι διὰ γραμμάτων σαφῶν τὰ κοινότατα καὶ πιθανώτατα τῶν δυναμένων νὰ συμβῶσιν ἐν πολέμῳ, εἰς ἃ εἶνε ἀνάγκη νὰ στραφῆ ἢ προσοχὴ ἄνευ ἀναβολῆς, εἶν πάροισιν ἰσπείεις εἰς τὴν χώραν, πεζοὶ βαρεῖς, ψιλοὶ, πεζοὶ μεθ' ἰσπέων, νῆες, πλοία. Κατὰ δὲ τὸ κατώτερον ἄκρον αἱ βακτηριαί αὐταὶ ἐνεπηγνύοντο στερεῶς εἰς τὸ κέντρον δύο δίσκων ἐκ φελλοῦ, ἐχόντων διάμετρον ὀλίγον μικρότερον τῶν τρημάτων τῶν ἀγγείων, καὶ εἰσῆγοντο εἰς αὐτὰ πληρούμενα ὕδατος καὶ ἔχοντα τὰς ὀπὰς πεφραγμένας δι' αὐλίσκων οὕτως, ὥστε οἱ τε φελλοὶ καὶ αἱ βακτηριαὶ νὰ ἐπιπλέωσιν ἐν ὄρθιᾳ στάσει. Τὰ δύο δὲ ταῦτα ἀγγεῖα ἦγοντο εἰς τοὺς δύο σταθμοὺς τοὺς προωρισμένους εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους. Ὅτε δὲ τις ἤθελε νὰ σημαίνῃ τι, ἦρε πυρσὸν καὶ ἐκράτει αὐτὸν μέχρις οὐ ὁ ἄλλος, ἀνταίρων καὶ αὐτὸς ἄλλον πυρσόν, ἐδήλου, ὅτι ἦτο ἔτοιμος. Ἀμέσως δ' ἑκάτερος ἀφῆρει τὸ πῶμα τοῦ ἰδιοῦ ἀγγείου, καὶ καθ' ὅσον τὸ ὕδωρ ἐξέρρεεν, αἱ δύο βακτηριαὶ κατέβηκιν ὁμοίως. Ὅτε δὲ τὸ σημεῖον τῆς βάρθου ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένη ἢ μεταβιβαστέα εἶδησις ἐφθικεν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ἀγγείου, ὁ διαβιβάζων τὸ ἀγγελμᾶ ὕψονε καὶ πάλιν τὴν δαῖα, ὁ δὲ λαμβάνων αὐτὸ ἐκλείεν ἀμέσως τὴν ὀπήν, σταματῶν οὕτω τὴν βάρθον εἰς τὸ σημεῖον ἤθελε, καὶ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπ' αὐτῆς δῆλωσιν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐφεύρεσις αὕτη, καίπερ οὕσα εὐφυῆς, οὐ μόνον δὲν ἦτο ἀρκετὰ πρακτικὴ, ἀλλὰ καὶ μικρὰ παρεῖχε πλεονεκτῆματα ἀνώτερα τῆς κοινῆς μεθόδου τῆς σημαινσεως. Αἱ βάρθοι δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ὑπεράγαν μακραὶ, ἀλλῶς ἀνετρέποντο· διὰ τοῦτο δὲ τὰ διαστήματα ἦσαν ὀλίγα ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης. Ἐν πολέμῳ δὲν ἀρκεῖ νὰ διαγγεληθῆ ἡ παρουσία πολεμίων ἰσπέων, ἀλλ' ὅπως τὸ ἀγγελμᾶ ἀποθῆ χρησίμον, ἀνάγκη νὰ προστεθῆ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὁ τίπος ἐξ οὗ προχωροῦσιν, ἢ διεύθυνσις καθ' ἣν κινούνται καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Ἐπειτα δὲ ὑπάρχει πλῆθος ἀπροόπτων περιστάσεων, αἵτινες εἶνε μὲν αἱ πασῶν σπουδαιοτάται, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ σημαινθῶσι διὰ

τῆς μεθόδου ἐκείνης. Πράγματι δὲ φαίνεται, ὅτι ἡ ἐφεύρεσις τοῦ Αἰνείου μόνον θεωρητικὴν ἀξίαν ἔσχεν, οὐδ' ὑπάρχει τεκμήριόν τι περὶ τῆς καθ' οἰονδήποτε χρόνον ἐφαρμογῆς αὐτῆς.

Τὰ δὲ σσβαρὰ ἐλαττώματα τῶν μέχρι τοῦδε μνημονευθέντων τρόπων μόνον διὰ χρήσεως τῆς ἀλφαθητικῆς σημαινσεως ἠδύνατο νὰ ἐπανορθωθῶσι. Τὸ πρόβλημα δὲ τοῦτο ἔλυσαν ὁ Κλεόξενος καὶ ὁ Δημόκλειτος, ὧν μόνον τὸ ὄνομα γινώσκουμεν, ἀλλ' ὧν τὴν εὐφυστάτην ἐφεύρεσιν περιγράφει καὶ ἐγκωμιάζει ὁ Πολύβιος (X, 45 κ. ἑ.), ὅστις προσθέτει, ὅτι καὶ ἐτελειοποίησεν αὐτὴν αὐτός. Οἱ δύο σταθμοὶ ἐφωδιαζόντο διὰ πέντε πλατεῖων, ἦτοι πινάκων ἠριθμημένων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῶν ἔφερε γεγραμμένα τὰ πέντε πρῶτα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὸ δὲ δεύτερον τὰ ἐπόμενα πέντε καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τοῦ τελευταίου, ὅπερ ἔφερε τὰ τέσσαρα τελευταῖα γράμματα. Ἐπειτα δ' ἐκάτερος τῶν πυρσευτῶν εἶχε διόπτρας μετὰ δύο αὐλίσκων, οἵτινες ἀπέειχον ἀλλήλων οὕτως, ὥστε διὰ μὲν τοῦ ἐνός ἦτο ὄρατον μόνον τὸ δεξιὸν μέρος, διὰ δὲ τοῦ ἐτέρου μόνον τὸ ἀριστερόν. Πλησίον δὲ τῆς διόπτρας ἐνεπῆγγνοντο τὰ πέντε πλατεῖα. Τὰ δύο σημεῖα τῆς παρατηρήσεως ἐκλείοντο ἐκ δεξιάων καὶ ἐξ εὐωνύμων διὰ φραγμάτων ἐχόντων μῆκος δέκα πόδων, ἦτοι μέτρων γαλλικῶν 3,08 καὶ ὕψος ἀνὸρῶμης, ὧν σκοπὸς ἦτο τὸ περιορίζειν τὸ παρατηρητέον διάστημα καὶ χρησιμεύειν οἴκη ἀνταντακλαστικῶν φακῶν οὕτως, ὥστε νὰ γίνηται ταχέως ὄρατὴ ἡ ὕψους καὶ ἡ καταβίβασις τῶν μακρινῶν πυρσῶν. Καταλαμβανόντων δὲ τῶν δύο πρὸς ἀλλήλους ἀνταποκρινομένων τὴν θέσιν αὐτῶν, ὅταν ὁ ἕτερος αὐτῶν ἤθελε νὰ διαβιβάσῃ ἀγγελμᾶ τι, πρὸ παντός ἔπρεπε νὰ φροντίσῃ ὅπως περιορίσῃ αὐτὸ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἑκφρασίν ἢ, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, εἰς ὕψος τηλεγραφικὸν καὶ τότε νὰ ἐγγράψῃ αὐτὸ εἰς πινάκιον ὅπερ ἔστερέονε παρὰ τὰ πλατεῖα. Ὅπως δὲ προαγγεῖλη τούτο εἰς τὸν μεθ' οὗ ἀνταπεκρίνετο, ἦρε δύο πυρσοὺς καὶ ἀνείχεν αὐτούς ὕψηλά μέχρις ὁ ἄλλος, αἶρων ἄλλους δύο, ἀπαντήσῃ, ὅτι ἦτο ἔτοιμος. Τότε δ' ἐμβλέπων εἰς τὸ πινάκιον καὶ τὰ πλατεῖα ἐσήμαινε ἑκάστον γράμμα διὰ διπλῆς σημαινσεως· καὶ δὴ ἀριστερὰ μὲν ὕψονε πυρσοὺς τόσους τὸν ἀριθμὸν ὅσοι ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὸν ἀριθμὸν δὲ ἔφερε τὸ ἐνέχον τὸ δηλωθησόμενον γράμμα πλατεῖον, δεξιὰ δὲ πυρσοὺς τόσους ὅσοι ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ πλατεῖῳ θέσιν τοῦ γράμματος. Ἐπὶ παραδείγματι ἡ λέξις πεζοὶ ἐσημαινετο ὡδε. Τὸ π περιέχεται ἐν τῷ πρῳτῳ πλατεῖῳ καὶ κατέχει τὴν πρῳτην θέσιν· ἦροντο λοιπὸν τέσσαρες πυρσοὶ ἀριστερὰ καὶ εἰς δεξιὰ. Τὸ ε εἶνε τὸ πέμπτον γράμμα τοῦ πρῳτου πλατεῖου· λοιπὸν εἰς πυρσοὺς ἀριστερὰ καὶ πέντε δε-

ξιά, και οὕτω καθεξῆς οὕτως, ὥστε ἡ ὅλη λέξις παριστάνετο διὰ τῶν ἐξῆς σημείων·

π	IIII	I
ε	I	IIII
ξ	II	I
ο	III	IIII
ι	II	III

Ἄν δὲ τὸ δεξιὰ καὶ τὸ ἀριστερὰ πρέπει νὰ ἐνοήσωμεν ἐν σχέσει πρὸς τὸν σταθμὸν τὸν διαγγέλλοντα ἢ τὸν δεχόμενον τὸ διαγγέλμα δὲν γίνεται ἰκανῶς σαφὲς ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Πολυβίου.

Τοῦτο εἶνε τὸ ἡττον ἀτελὲς σύστημα εἰς ᾧ ἔφθασαν οἱ ἀρχαῖοι καὶ ὅπερ ὑπερτερεῖ τὰλλα συστήματα ἐπὶ τοσούτου καθ' ὅσον τὸ φωνητικὸν ἀλφαριθμητικὸν ὑπερευδοκίμει τὰ ἱερογλυφικά. Δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἦτο πολὺ εὐκόλον, ἐπειδὴ ἀπῆται δι' ἕκαστον σταθμὸν τοῦλάχιστον δέκα πυρσούς, μίαν διόπτραν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν ποιᾶς τινος σκοπιᾶς, ἰκανὸν ἐχούσης μέγεθος. Ἄλλ' ὁ Πολύβιος δεικνύεται λίαν ἡχηριστημένος ἐκ τοῦ συστήματος τούτου, ἅτε ὄντος τοῦ μόνου ἀνταποκρινομένου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ λέγειν ἀκριβῶς πᾶν ὅ τι τις προετίθετο. Ἀπῆται δὲ τὸ σύστημα ἐκεῖνο πολλήν προσοχήν καὶ πολλὴν πείραν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀσκήσεως κατώρθονον νὰναγγέλλωσι ταχέως καὶ οἰοῖται αὐτομάτως. Ἄλλ' ὁμοίως φαίνεται, ὅτι ἡ χρησιμότης τοῦ συστήματος τούτου δὲν ἐξετιμήθη κατ' ἀντιστοιχον λόγον τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἐπειδὴ μετ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδεμίαν γίνεται αὐτοῦ μνεῖα. Καὶ αὐτὸ ὃ ἔσχε τὴν αὐτὴν τύχην ἤν καὶ τόσαι ἄλλα ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις γινόμεναι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἢ ἀρξάμεναι, ὡς ὁ περίπλους τῆς Ἀφρικῆς, τὸ σφαιρικὸν σχῆμα τῆς γῆς καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἅτινα δὲν ἐξετιμήθησαν προσηκόντως καὶ οὐδὲν ἔσχον ἐπακόλουθον.

Τὸ δὲ σύστημα τῆς ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποκρίσεως ἔμεινε πάντοτε ἐν καταστάσει στοιχειώδει. Ὡς τὸ πλείστον ὃ ἔστέλλοντο ὄρομεις, καὶ δὴ πεζοὶ (ἡμεροδρόμοι). Οἱ δὲ ἡμεροσκόποι, θέλοντες νὰ κατοπτεύσωσιν, ἀνῆρχοντο εἰς θέσεις ὑψηλάς, ἐξ αὐτῶν δὲ ἡ ἐσήμαινον τὸ ἀγγελθίσμενον διὰ σημείων συνθηματικῶν ἢ καταβαίνοντες ἔφερον αὐτοὶ τὴν εἰδησιν πεζοὶ ἢ ἐφ' ἵππου. Ὁ δὲ Αἰνεῖας (ἐν κεφαλαίῳ θ) συνιστᾷ τὸ ἐκλέγειν πρὸς τοῦτο τὸ ἔργον ἀνδράς ἐμπείρους τοῦ πολέμου, ἀμα δὲ καὶ ταχείς καὶ τοῦλάχιστον τρεῖς συγχρόνως, ὅπως μὴ παρανοῶσι τὴ ὁράμενα καὶ μὴ προκαλῶσι ψευδεῖς ὁγλήσεις. Μεθοδοῦ δὲ ἦν νὰ δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν τηλεγραφικὴν οὐδὲν ἔχνος εὐρίσκομεν, καθ' ὅσον γινώσκω.

Ἄντα οὐα παῖδια φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον ἐν Βικτωρίας τῆς Αὐστραλίας, ἀνῆρχονται εἰς τὰ λεωφορεῖα τῶν τροχιοδρόμων ὁμοίως.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΡΕΑΤΑ

Μεταξὺ τῶν ζῶων ὀλίγα εἶνε ἐκεῖνα τὰ ὅποια χρησιμεύουσι πρὸς διατροφήν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁμοίως ἐξαιρουμένων τῶν εἰδῶν, ἅτινα διὰ τὴν μικρότητα αὐτῶν θὰ ἦσαν ἀπρόσφορα πρὸς συντήρησίν μας, δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ζῶον τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς πληρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου στομάχου. Χορτοφάγα, σαρκοβόρα, πτηνὰ παντοῦ πτερώματος καὶ ἰχθυῖες παντοειδεῖς, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καὶ ὑδρόβια ποικίλα πάντα δύνανται νὰ καταπραῦνωσι τὴν πείναν ἡμῶν καὶ νὰ μετασχωσιν εἰς τὸν σχηματισμὸν ἢ εἰς τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν στοιχείων τοῦ σώματός μας.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἔντομα, ὧν πολλὰ περιέχουσιν οὐσίας ὀλεθρίας εἰς τὸν ἀνθρώπον, περιλαμβάνουσιν εἶδη τινὰ ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμεύωσιν ὡς τροφὴ ἀνθρώπων καὶ ζῶων.

Ἡ ἰδιάζουσα ὁσμὴ τοῦ κρέατος ζῶων τινῶν καθιστᾷ τούτο ἀληθῶς ὑποδεέστερον τῶν ἄλλων ἐν τούτοις ὑπάρχουσιν ἀνθρώποι τρώγοντες μετὰ πολλῆς ὀρέξεως τὸ κρέας νεαροῦ γάτου, εἶνε δὲ γνωστὸν ὅποιον ἀξίαν ἔχει διὰ τοὺς ἀγρίους τῆς Ἀφρικῆς τοῦ λεντιδιῶος ἢ σαρξ.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς γεύσεως καὶ τῆς ὁσμῆς τοῦ κρέατος ἡ θρεπτικὴ δύναμις καὶ τὸ εὐπεπτον προέρχονται ἐκ τῶν συστατικῶν αὐτοῦ. Γενικῶς δὲ δύνανται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὅσον νεαρότερον εἶνε τὸ ζῶον τόσο εὐπεπτότερον καὶ τὸ κρέας αὐτοῦ καίπερ ὑπολειπόμενον ὡς πρὸς τὴν θρεπτικότητά. Οὕτω τὸ κρέας τοῦ βοῦς, τοῦ προβάτου, τῆς ὀρνιθῆς εἶνε θρεπτικώτερον ἀλλ' ὄχι τόσο εὐπεπτον, ὅσον τὸ κρέας τοῦ μόσχου, τοῦ ἀμνοῦ καὶ τοῦ ὀρνιθίου.

Σχετικῶς λοιπὸν πρὸς τὰς πεπτικὰς ἢ θρεπτικὰς ἰδιότητας ἐκάστου κρέατος πρέπει ἕκαστος νὰ ἐκλέγῃ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἶνε μᾶλλον ἀρμόδιον διὰ τὸν ὀργανισμὸν του. Οἱ ἀσθενικοὶ, οἱ ἀναρρωννύοντες, τινὲς δυσπεπτικοὶ, πάντες τέλος ὅσοι ἔχουσι βραδείαν τὴν λειτουργίαν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ὁ μόσχος, τὸ ὀρνίθιον καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν παραγόμενος ζωμὸς ἀποτελοῦσι ζωμὸν ἐξαίρετον, ἐνῷ διὰ τοὺς ἰσχυροὺς στομάχους, τοὺς εὐκόλως χωνεύοντας, ἀπαιτεῖται τροφὴ ἰσχυροτέρα : κρέας βοῦς ἢ προβάτου ἢ ὀρνιθῆς κλπ.

Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι σφάλλομεν παρέχοντες εἰς τοὺς ἀρρώστους ἢ τοὺς ἐν ἀναρρώσει ζωμὸν βόειον καὶ μπιφτέκια ἢ κοτελέττας ἐκ προβάτου ὅπως ἐνδυναμώσωμεν δὴθεν αὐτοὺς ταχύτερον διὰ τούτου τὸν ἀντικαταπονοῦμεν ἔτι μᾶλλον τὸν στομάχον αὐτῶν καὶ ἀνακόπτωμεν τῆς ἀναρρώσεως τὸν ὄρομον.

Αἱ ἰδιότητες τοῦ κρέατος μένουσιν ἀναλλοίω-

τοῦδπως καὶ ἐν μαγειρευθῇ. Ἐν τούτοις τὸ ὄχι πολὺ ἐψημένον κρέας εἶνε θρεπτικώτερον τοῦ ἀποροσηθέντος ἢ ξηρανθέντος ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Ὡς πρὸς τὰ βραστά δὲ κρέατα εὐνότηον εἶνε ὅτι ἡ θρεπτικὴ αὐτῶν δύναμις εἶνε μὴδᾶμινὴ, ἀφοῦ πᾶσαν οὐσίαν κατέλιπον εἰς τὸν ζωμόν. Καὶ τελειώνοντες ἂς προσθέσωμεν ὅτι μεθ' ὅλας τὰς νεωτεριστικὰς ιδέαις ὁ ζωμὸς τοῦ κρέατος εἶνε καὶ θὰ μένη ἡ ἀρίστη τῶν τροφῶν, ἢ μᾶλλον εὐπεπτος καὶ μᾶλλον θρεπτικὴ, ἀρμόζουσα γενικῶς εἰς πάντας τοὺς στομάχους καὶ τοὺς ὑγιεῖς καὶ τοὺς πάσχοντας. Ω*

ΕΥΕΡΓΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

[Εκ τῶν τοῦ Τσουργκένιεφ].

Μίαν ἡμέραν ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ ἐορτάσῃ εἰς τὸ οὐράνιον παλάτι του.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς παρετήρησε δύο ὥρας ἀρετᾶς, αἱ ὅσαι ἐφάνησαν ἀγγιστοὶ ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην.

Τότε ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς μιᾶς καὶ τὴν ἔφερε πλησίον τῆς ἄλλης διὰ νὰ τὴν συστήσῃ. — Ἡ Εὐεργεσία, εἶπε καὶ ἔδειξε τὴν πρώτην. — Ἡ Εὐγνωμοσύνη, ἐπρόσθεσε καὶ ἔδειξε τὴν δευτέραν.

Αἱ δύο ἀρεταὶ ἔμειναν ἐκοσμιτικαί· ἀφ' ὅτου ὁ κόσμος εἶνε κόσμος, καὶ ἐπέραςε πολλὸς καιρὸς ἀπὸ τότε, διὰ πρώτην φοράν εἶχον συναντηθῆ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἱατρὸς προσκληθεὶς ὑπὸ ἀσθενούντος χωρικοῦ ἔγραψε συνταγὴν καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Νᾶ, πάρε αὐτὸ αὔριον τὸ πρῶτ' καὶ θὰ γείνης καλά.

Ὁ χωρικός μὴ ἐνοήσας ἀκριβῶς τὴν φράσιν τοῦ ἱατροῦ κατέπειε τὴν συνταγὴν καὶ... ἐθεραπεύθη.

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡῶΝ ΣΥΜΒΑΝΤῶΝ

Ἐξοχος φιλαδέλφια.

Ἐν παιδίον, Κάρολος Φρομμύλλερ, ἔλαβε βραβεῖον τιμητικὸν καὶ χρηματικὸν ἀμα ἀπὸ τὴν βασιλισσάν τῆς Βυρτεμβέργης διὰ τὴν ἐξῆς ἀφορμὴν :

Ἡ μικρὰ ἀδελφὴ του εἶχε πέσει εἰς ἀγγεῖον ζέοντος μίλτου καὶ τόσο ἐξεφλουδίση τὸ δέρμα

της, ὡστε ὁ ἱατρὸς ἐκήρυξεν ὅτι ἡ παιδίσκη εἶχεν ἀνάγκην ξένου δέρματος διὰ νὰ ἐπουλωθῶσιν αἱ πληγαί. Ὁ μικρὸς ἀδελφὸς προθύμως προσηνέχθη νὰφαίρῃσιν μέρος τοῦ δέρματος τοῦ ἰδικού του. Τὸ πρᾶγμα ἐπροκάλεσε γενικὸν θαυμασμόν.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

— Ποῖον τὸ ἀριστον μέσον πρὸς κατάπαυσιν τῆς ἐπιστάξεως, ἥτοι τῆς αἰμορραγίας τῆς μήτης ;

Διάλυσις ἰσχυρὰ ἀντιπυρίνης θεωρεῖται δραστηκωτάτη, προχείρως ὁμοίως δύνασθε νὰ μεταχειριθῆτε θερμότατον ὕδωρ μετὰ διαλύσεως βορικοῦ ὀξέως.

— Εἰς ποίαν ἡλικίαν ὁ ἀνθρώπος φθάνει εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς σωματικῆς δυνάμεως ;

Κατὰ τὰ πειράματα γερμανοῦ ἱατροῦ, μεταχειρισθέντος πρὸς τοῦτο δυναμόμετρον τῆς ἐφευρέσεώς του ἐπὶ 10,000 ἀνθρώπων πάσης κοινωνικῆς τάξεως, τὸ ὄριον τῆς μεγίστης δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπινου σώματος εἶνε τὸ 31^{ον} ἔτος.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Θεραπεία τῆς λέπρας.

Ὁ ἱατρὸς Δυὰρ ἐν Νέα Ἰόρκῃ ἐπεχείρησε τὴν θεραπείαν τῆς λέπρας διὰ τοῦ ὄρου ὄρεως. Ἐκ 5 λεπρῶν ὑποβλήθέντων εἰς τὴν θεραπείαν ταύτην 2 ἐθεραπεύθησαν ἐντελῶς· ἑτέρων 2 ἐβαλτιώθη ἢ κατάστασις· 1 ἐχειροτέρευσε. Ἡ ἀμερικανικὴ κυβερνήτης διαπραγματεύεται μετὰ τοῦ εἰρημένου ἱατροῦ τὴν ἱδρυσιν συνεισισμοῦ λεπρῶν ἐν τινι τῶν νήσων Χαβάη πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου του.

Ἀπαγόρευσις τοῦ πύειν.

Τὸ ἱατροσυνέδριον τῆς Βοστώνης ἐδημοσίευσεν τὴν ἐξῆς ἀπόφασιν : «Τὸ ἱατροσυνέδριον φρονεῖ ὅτι τὸ πύειν εἰς δημόσιον μέρος εἶνε πράξις ἐπιβλαβῆς καὶ πηγὴ ἀσθενειῶν. Συνεπῶς ἀπαγορεύει βητικῶς τὸ πύειν ἐπὶ τοῦ δαπέδου, ἐπὶ τῶν ἐξωστῶν καὶ τῶν βαθμίδων πάσης ἀγοραίας ἀμάξης, ἢ ἀμάξης σιδηροδρόμου καὶ τροχιοδρόμου. Ἐπίσης ἀπαγορεύει τὸ πύειν ἐντὸς τῶν διαφόρων καταστημάτων, τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν θεάτρων, τῆς ἀγορᾶς, τῶν πεζοδρομίων καὶ τῶν πλατειῶν ». Πρὸς διαιτίαν ἐτέρα ἀπόφασίς τοῦ ἱατροσυνεδρίου ἀνηγόρευσε τὸ πύειν μόνον ἐντὸς τῶν παντὸς εἶδους δημοσίων ἀμαξῶν, ἐπὶ προστίμῳ 100 δολλαρίων, ἥτοι 750 δραχμῶν. Ἡ νέα διάταξις εἶνε πολὺ ἀυστηρότερα, διὰ ταύτης δὲ γενικῶς πλέον ἀπαγορεύεται τὸ πύειν ἐν τῇ πόλει τῆς Βοστώνης.

Πίθηκοι μέθυδοι.

Οἱ πίθηκοι φαίνεται ὅτι βέπουσι πρὸς τὴν μέθην, ἀν δώσωμεν πίστιν εἰς τὰς ἀφηγήσεις ἀγγλοῦ ἐξερευνητοῦ, λίαν ἀξιόπιστου ἀλλως. Κατὰ τὸν ἀγ-

γλον τούτων οι Μαύροι της 'Αφρικής κατορθώνουσι να συλλάβουν πλήθος πιθήκων διά του έξιης τρόπου: Τοποθετοῦσι κατά την είσοδον δάσους μέγαν κάδον πλήρη εἰσοπνεύματος· οι πιθήκοι σπεύδουσι πρὸς τὸ ποτόν, πίνουσι καὶ μεθύουσι εἰς βαθμὴν ὡστε χάνουσι τὰ λογικά των καὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ διακρίνωσι ἓνα Μαῦρον ἀπὸ ἓνα πίθηκον. Τότε εἷς Μαῦρος λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τὸν πρῶτον τυχόντα πίθηκον, πρὸς τὸν πίθηκον τούτον δίδει τὴν χεῖρα δεύτερος καὶ οὕτω καθεξῆς, ὡστε ἀποτελεῖται μικρὰ ἄλυσαι, ἣν ὀδηγεῖ ὁ Μαῦρος κατὰ βούλησιν εἰς τὸ χωρίον. Ἐκεῖ οι πίθηκοι κλείονται χωρὶς νὰ φέρωσι τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν. Ἴνα μὴ φανῆ δὲ εἰς αὐτοὺς βαρεῖα ἢ μεταδασίς ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν δουλείαν, ἐξοικειοῦνται βαθμηδὸν πρὸς ταύτην διὰ τῆς χρήσεως τοῦ εἰσοπνεύματος, ὅπερ παρέχεται εἰς αὐτοὺς κατὰ δόσεις ὁλονὲν ἐλαττωμέναις.

Χάρτινα πέταλα.

Ἄγγλος κτηνίατρος ἐφευρε πέταλον ἐκ πεπιεσμένου χάρτου, τοῦ ὁποῖου μέγα προσὸν εἶνε ἡ ἐλαφρότης καὶ ἡ διὰ κώλλας τελεία ἐφαρμογή, ἐνῶ ἡ στερεότης αὐτοῦ κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται τῆς τοῦ σιδηροῦ. Τὸ νέον τοῦτο πέταλον ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς ἐν Βερολίῳ. Σχετικῶς πρὸς τὴν χρῆσιν τούτου τοῦ χάρτου ἀγγλικὸν περιοδικὸν ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Πομπηίας εὐρέθησαν χάρτινα πέδιλα ἐλαφρὰ καὶ ἀδιάβροχα.

Αὐτοκρατορικὸν ἐπίγραμμα.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος προσήνεγκεν εἰς τὸν ἡμέτερον Διάδοχον φωτογραφίαν αὐτοῦ, ἐφ' ἧς ἐπέγραψεν ἑλληνιστί τὸ ἐξιῆς ὁμηρικὸν ῥητόν:

Εἰς κοίρανος ἔστω, εἰς βασιλεὺς

Wilhelm.

Τὸ πετρέλαιον.

Πόθεν προέρχεται τὸ πετρέλαιον; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπραγματεύθη ἐσχάτως ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φραιβέργης Λέμαν. Οὗτος παρετήρησεν ὅτι ἐκ λειψάνων ἰχθύων διυλιζομένων ὑπὸ πίεσιν παράγεται ἔλαιον, ὅπερ ἔχει συστατικὰ ὁμοιόζοντα μεγάλως πρὸς τὰ τοῦ πετρελαίου. Συμπεραίνει δὲ ὅτι αἱ πηγαὶ τοῦ πετρελαίου προέρχονται ἐκ συσσωρευθέντων λειψάνων θαλασσίων ζώων.

Μύρμηκες χρηματοφάγοι.

Σμῆνη μυρμηκῶν προκληθέντα ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς ὀσμῆς τῆς χρωμολιθογραφίας ἐν Μανίλλῃ, ἐπέπεσον κατὰ τοῦ στρατιωτικοῦ ταμείου τῶν Ἀμερικανῶν καὶ κατέφαγον. . . ἐν ἑκατομμύριον δολλαρίων εἰς τραπέζικα γραμμάρια, ἧτοι $7\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια δραχμῶν περίπου. Ἡ ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἀδυνατοῦσα νὰ μεταχειρισθῆ τὰ ὑπολειφθέντα λείψανα τῶν χαρτονομισμάτων ἠναγκάσθη νὰ ἀποστείλῃ ἐκ νέου τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς μεταλλικόν.

Ὁ κίνδυνος τοῦ κλειδοκυμβάλου.

Ὁ γερμανὸς ἰατρός Βαιτζόλδ ἐδημοσίευσεν τὸ ἀποτέλεσμα παρατηρήσεων αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλειδοκυμβάλου ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν

νεανίδων. Κατὰ τὸν ἐπιστήμονα τούτων τῶν πλείστων χλωρώσεων καὶ νευρασθενειῶν, ἐξ ὧν πάσχουσιν αἱ νεάνιδες, πρόξενος εἶνε ἡ κατάχρησις τοῦ κλειδοκυμβάλου. Πρὸ τοῦ 15 ἢ 16 ἔτους φρονεῖ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιδίδωνται αἱ κόραι εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ ὄργάνου τούτου, ν' ἀπέχῃσι δὲ παντελῶς αἱ μὴ ἔχουσαι κρᾶσιν φύσει ῥωμαλέαν.

Εἰς ἐπικύρωσιν τῶν συμπερασμάτων του ὁ γερμανὸς ἰατρός παραθέτει τὸ ἀποτέλεσμα ἐρεύνης αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐπὶ 1000 νεανίδων, αἵτινες ἐδιδάσκοντο κλειδοκυμβάλου πρὸ τῆς ἡλικίας 12 ἔτων, 600 ἔπαθον κατόπιν ἐκ νευρικῶν διαταράξεων. Μεταξὺ 1000, αἵτινες ἤρχισαν τὴν σπουδὴν αὐτῶν βραδύτερον, ἔπαθον 200. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐπὶ 1000 νεανίδων, αἵτινες δὲν ἔθεσαν ποτὲ τοὺς δακτύλους αὐτῶν ἐπὶ τῶν πλήκτρων κλειδοκυμβάλου, μόνον 100 ἔπαθον ἐκ νευρικῶν διαταράξεων.

Ὁ πλανήτης Ἑρμῆς.

Δὲν εἶνε εὐκολοὶ αἱ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ πλανήτου Ἑρμοῦ, διότι οὗτος κεῖται ἐγγύτερον τοῦ Ἥλιου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἀνταυγείας αὐτοῦ. Δι' ἀόπλου ὀφθαλμοῦ εἶνε ὄρατος ἐνίοτε τὴν μὲν ἑσπέραν πρὸς δυσμὰς, τὴν δὲ πρωΐαν πρὸς ἀνατολὰς πάντοτε πλησίον τοῦ ἑρίζοντος. Ἀτελεῖς λοιπὸν εἶνε καὶ αἱ γνώσεις τῶν ἀστρονόμων περὶ τοῦ πλανήτου Ἑρμοῦ. Ἐν τούτοις ὑπολογίζεται ἡ διάρκειά του ἔτους αὐτοῦ εἰς 88 περίπου ἡμέρας. Αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ εἶνε πολὺ διάφοροι ἢ αἱ τῶν ἄλλων πλανητῶν. Ὁ Ἑρμῆς οὐδέποτε καλύπτεται ὑπὸ νεφῶν· δὲν ἔχει ἀτμοσφαιρικὸν περίβλημα ἄξιον λόγου· στερεῖται πολικῶν πύγων· οὐδεμίαν βλάστησιν ὑπάρχει ἐπ' αὐτοῦ — ἐν συντόμῳ εἶνε κόσμος ἄνευ ζωῆς, ὄγκος νεκρός. Ὁ ἰδιαιτέρος χαρακτήρ του ἀστρου τούτου προέρχεται ὡς ἐκ τῆς γεινιάσεως πρὸς τὸν Ἥλιον καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος, ἣν δέχεται ἐξ αὐτοῦ. Τὸ ἡμισφαίριον, ὅπερ μῆνι διαρκῶς ἐστραμμένον πρὸς τὸν Ἥλιον, εἶνε πεπυρακτωμένον, ἐνῶ τὸ ἕτερον διατελεῖ ἐν ἀποψύξει. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους διατελών δὲν δύναται νὰ ληφθῆ ὡς ὑπόδειγμα μελέτης καὶ ἐξαγωγῆς συμπερασμάτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν. Εἶνε οὐδὲν ἄλλο ἢ βραχώδης ὄγκος ἀνηρημένος εἰς τὸ ἄπειρον σύμφωνα πρὸς τοὺς παγκοσμίους νόμους τῆς ἑλξεως.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Ἐξολόθρευσις τῶν κορέων.

Ἐπὶ τῶν κλινωστρωμῶν, τῶν διαφόρων συνδέσμων τῆς κλίνης καὶ τῶν διαστημάτων μεταξὺ τῶν ζύλων τοῦ δαπέδου καὶ λοιπῶν μερῶν τοῦ δωματίου φυθήσατε τὸ ἐξιῆς μίγμα: Βόρακος 250 γραμ., Ἀμύλου 75 γρ., Κακάου 30 γρ. Ἐλλείψει τούτων μεταχειρισθῆτε τὸ πετρέλαιον πρὸς ἐπίχρισιν ὅπου δύνασθε.